

**Klaar
voor
4 jaar**

Wegwijzer

Voor raadsleden in raadsperiode 2022-2026

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

*Honderden
aanbevelingen
en praktische
tips*

LEEROMGEVING VOOR RAADSLEDEN: ALLES OP ÉÉN PLEK'

Als raadslid komt er veel op u af. U beslist over gewichtige zaken en wordt geacht om hier alles over te weten. Dat kost veel tijd. Tijd die u vaak niet hebt naast een baan en een privéleven. Daarom reikt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden u hét hulpmiddel aan waarmee u nooit op achterstand staat: de digitale leeromgeving voor raadsleden. In deze leeromgeving vindt u alles over wat er in een raadsperiode op u af kan komen.

LEEROMGEVING.RAADSLEDEN.NL

ONDERWERPEN

De leeromgeving bevat e-learnings, modules, infographics en educatieve filmpjes over vele onderwerpen. Van een instapcursus gemeenterecht tot een uitgebreid stappenplan over wat de Omgevingswet met zich meebrengt. Elk onderdeel focust op de kennis, vaardigheden of houding die een raadslid nodig heeft.

RAADSFORMATIESYSTEEM

De leeromgeving voor raadsleden kan worden gekoppeld aan uw raadsinformatiesysteem. Zodra een onderwerp in uw gemeenteraad op de agenda komt, attendeert het raadsinformatiesysteem u op de leermodules die het beste aansluiten bij het onderwerp.

Hoe kan ik betekenis geven aan mijn rol als raadslid en mij als persoon verder ontwikkelen?

Recent Geopend

<p>Houding</p> <p>Zes adviezen voor een krachtige raad in Nederland</p> <p>Controleur</p>	<p>Houding</p> <p>HOE DAN?!</p> <p>De raad in de meervoudige democratie</p> <p>Politieke Betangenbehartiger</p> <p>Dit is een draaiboek om raadsleden handvatten te geven hoe zij het verschil kunnen maken in de meervoudige democratie - waarin vormen van representatieve en participatieve democratie...</p>	<p>Kennis</p> <p>Wegwijs in gemeentefinanciën</p> <p>Controleur</p> <p>Wegwijs in de gemeentefinanciën: uitgang voor raadsleden</p>	<p>Kennis</p> <p>stappen van de planning- en controlcyclus</p> <p>Controleur</p> <p>In dit interactieve document, gemaakt in opdracht van de gemeente Zuidplas door de Argumentenfabriek, wordt inzage gegeven de stappen van de planning- & controlcyclus.</p>	<p>Kennis</p> <p>Hoe zit de gemeentepolitiek in elkaar?</p> <p>Controleur</p> <p>Uitleg over het bestuur en de politiek in gemeenten, Organisatie Prodomos</p>
---	---	---	---	--

Inhoudopgave

5	Voorwoord: een sterke raad doet ertoe
6	De volksvertegenwoordigende rol van raadsleden
7	‘Houd het dichtbij’ – Dertig gemeenteraadsleden over hun ambt
8	Raadswerk is Maatwerk
9	Aanzien of afzien van het raadslidmaatschap
10	De rol van rol van presidia bij bestuurlijke vernieuwing
11	Vier tips voor het omgaan met burgerkracht
12	Hoe je snel en solide een raadsvoorstel beoordeelt
14	Burgerinitiatieven en aanbestedingsrecht
15	De verbindende rol van de gemeenteraad
16	Doelen en tools voor digitale participatie
17	Hoe zit het met het raadsbudget in jouw gemeente?
18	Omgangsvormen, veiligheid en integriteit
19	Wat te doen tegen bedreiging van raadsleden
20	Wat te doen met bestuurscrises?
21	Via negen raadstegels naar een sterke raad
22	Trots op de raad
23	Vijf vergadermodellen voor raadsleden
24	Hoe raadsleden naar hun eigen raad kijken
25	Meer gezag heeft de raad zelf in de hand
26	Hoe bepaal je als raad de koers van de gemeente?
27	Hoe de gemeenteraad te positioneren
28	Sturen in dienstbaarheid
29	Tien tips voor grip houden op het begrotingsproces
30	Hoe staat het met het gezag van de raad?
31	Een routekaart voor raadsprogramma’s
32	Controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur
33	De inzet van burgeraudits
34	Het budgetrecht van de raad intact
35	Informatie krijgen waarop je recht hebt
36	Negen tips voor een betere informatievoorziening
37	Debatteren kun je leren
38	Hoe raadsleden baat hebben bij social media
40	Hoe organiseer je de griffie?
41	De gemeenteraad als werkgever van de griffie

Inhoudopgave (vervolg)

42	Zo denken raadsleden over hun tijdsbesteding
43	Hoe hulptroepen van de raad te gebruiken
44	Overzicht van hulptroepen van de raad
45	Nut en noodzaak van de rekenkamer
46	De raad als opdrachtgever van de accountant
48	De ombudsfunctie in gemeenten
49	Tips en adviezen om werkdruk te verminderen
50	Democratische controle op samenwerkingsverbanden
51	Greep op gemeenschappelijke regelingen
52	Raadsleden over regionale samenwerking
53	Informatieformat voor regionale samenwerking
54	Wat energietransitie betekent voor raadsleden
56	Grip op gemeentelijk budget in de regio
57	Veiligheid in de gemeente: ook een zaak van de raad
58	Waarom het veiligheidsbeleid belangrijk is voor raadsleden
59	Wat inwoners vinden van veiligheid in de gemeente
60	Zo verhoog je als raadslid je eigen veiligheid
61	Netwerk helpt om raadswerk veilig uit te voeren
62	Wat voor voorzitter wil je als raad?
63	In zeven stappen naar een goede relatie met de burgemeester
64	De raad en de burgemeestersbenoeming
66	Hoe een vicevoorzitter van de raad aan te stellen
67	Acht kennisclips over rechten van de raad
68	Rechten van het raadslid
69	Recht op verlof
70	Waarom geheimhouding niet altijd goed is
71	Rol en positie van burgerleden
72	15 DiAmanten om te bouwen aan lokale democratie
74	Twaalf leerlijnen met meer dan 100 modules

Een sterke raad doet ertoe *Macht en tegenmacht als raadslid*

Wat voor raadslid wilt u zijn? Bent u een behartiger van de belangen van uw inwoners, uw partijachterban, uw dorp of wijk? Of wilt u straks uitsluitend de klachten van inwoners aan de orde stellen?

Verkiest u juist liever een rol om de keuzes van het college uit te leggen?

Als raadslid bent u niet alleen volksvertegenwoordiger, vertegenwoordiger van uw partij of de coalitie maar ook lid van de gemeenteraad, het hoogste bestuursorgaan in uw gemeente. Dat schept verplichtingen, bijvoorbeeld over de wijze waarop u met elkaar omgaat. Wat doet u, bijvoorbeeld, wanneer een van uw collega-raadsleden wordt geïntimideerd of bedreigd? Is dat een aanval op de raad als geheel of denkt u: hij/zij had maar niet zo'n grote mond moeten hebben?

Raadsleden vervullen een belangrijke rol in onze lokale democratie. Zij geven invulling aan de begrippen macht en tegenmacht in het gemeentebestuur. Raadsleden bepalen samen de koers van de gemeente. Want raadsleden gaan over alles.

Bovendien letten raadsleden erop of de dingen gebeuren zoals zij dat hebben bepaald. En dus

of het college de dingen doet die in het belang van de inwoners zijn. De controlerende rol is een belangrijke taak om te laten zien dat de raad als hoogste college bepaalt wat er in de gemeente is afgesproken.

Deze Wegwijzer is een handboek vol tips en aanbevelingen om als raadslid sterk en krachtig van start te gaan in de nieuwe raadsperiode. Het zijn adviezen voor nieuwe en ervaren raadsleden. Want uit onderzoek is gebleken dat nauwelijks de helft van de raadsleden vindt dat de gemeenteraad ook daadwerkelijk het meest invloedrijk is. Er is dus werk aan de winkel!

Aan kandidaat-raadsleden, nieuw en ervaren, om daar wat aan te doen. Want een sterke raad doet ertoe. Een tip alvast: doe niet alles, maar wees selectief in de onderwerpen waarop u verschil wilt maken.

Wij wensen u een vruchtbare en plezierige raadsperiode.

Henk Bouwmans, directeur Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Doe niet alles, wees selectief

Volksvertegenwoordigende rol van raadsleden

Welke rol als raadslid heb jij in gedachten?

Er zijn verschillende rollen van raadslidmaatschap. Ga na welke rollen jij belangrijk vindt om de emoties en opvattingen van inwoners in de raad te vertolken.

Rol 1: De ombudsman

De ombudsman investeert in maatschappelijke contacten, is bij veel gebeurtenissen te vinden, bezoekt mensen thuis en heeft vaak een actief verenigingsleven. Ervaringskennis ligt aan de basis van het optreden van de ombudsman in plaats van bestuurlijke afweging van pro's en contra's. Bij ambtenaren, wethouders en bestuurders ligt de ombudsman minder goed, omdat zijn stijl niet goed aansluit bij de bestuurlijke of bureaucratische rationaliteit.

Rol 2: De partijpoliticus

De partijpoliticus heeft een uitgewerkte strategie en een inhoudelijke visie die hij/zij overal duidelijk maakt. Het verkiezingsprogramma van de partij is daarvan de basis. Loyaliteit ligt niet bij de stad of het dorp, maar bij de partij. In de raad is de partijpoliticus actief met moties en amendementen of initiatieven, om zoveel mogelijk van het partijprogramma te realiseren. Valkuilen? Dat zijn de eenzijdigheid, het gebrek aan luisteren en de voorkeur voor achterkamertjes, waarmee de partijpoliticus nog wel eens irritatie wekt.

Rol 3: De bestuurder

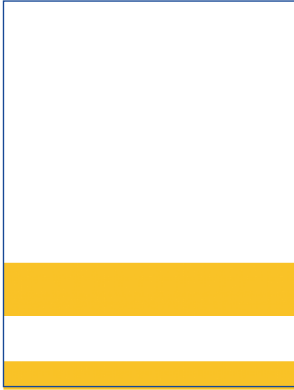
De bestuurder focust op de interne rol in het gemeentebestuur, waarbij de ambtelijke organisatie en het college centraal staan. Vergaderen is de kern van het raadswerk, waarvoor de bestuurder een sterke dossierkennis meebrengt. Het gaat daarbij om de hoofdlijnen, details zijn voor de ambtenaren. De achilleshiel is de geringe affiniteit met de lokale politiek en de al te grote aandacht voor het stad- en gemeentehuis.

Rol 4: De coach

De coach brengt de verbinding tot stand die politiek, lokale samenleving en ambtelijke organisaties verbindt. Daar waar crises zijn, duikt de coach op. Er is een open houding naar verschillende partijen en belangen en aandacht voor zowel details als hoofdlijnen, waarbij vooral aandacht is voor het proces. Desondanks worstelt de coach met zijn/haar zichtbaarheid.

Rol 5: De volger

De volger laat zich leiden door de routines en procedures van de raad en maakt niet alles politiek. Het werk is consciëntieus, maar weinig gepassioneerd. De volger ziet het raadslidmaatschap als een erebaan en koestert geen politieke carrière. Deze raadsstijl staat voor betrouwbaarheid, loyaliteit, openheid richting burgers, ambtenaren en collega-politici. Maar de volger is daarmee ook voorspelbaar en weinig kritisch en vernieuwend.

BOEK

Laurens van Voorst
Communicatieadviseur, moderator,
gemeenteraadslid en publicist
Commpeople

‘Houd het dichtbij’ *Dertig gemeenteraadsliden over hun ambt*

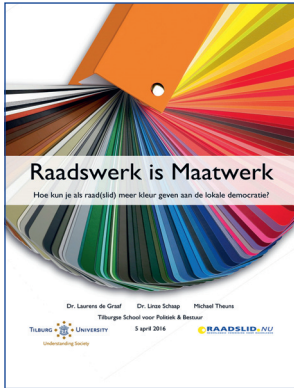
Raadsliden zijn lekenbestuurders, maar nemen professionele besluiten. Dertig raadsliden vertellen hoe je dat als raadslid het beste doet.

Raadsliden vormen samen het algemeen bestuur van de overheid. Hun bestuurlijk werk doen ze zonder opleiding en zonder directe ruggenspraak met inwoners. Toch besluiten ze over begrotingen van honderden miljoenen euro's, zorg aan kwetsbare inwoners, huisvestingsbeleid en tal van andere belangrijke onderwerpen.

In het boekje ‘Houd het dichtbij’ vertellen dertig raadsliden hoe hen dat afgaat. Elk interview heeft een ander thema, zoals raadswerk, kiezersgunst, oppositie voeren, deelgenoot zijn van de coalitie, een landelijk of juist een lokale partij vertegenwoordigen, idealisme, cliëntelisme, lang meelopen, nieuw zijn, integriteit, lid zijn van een grote fractie of juist alles alleen moeten doen. In hun interviews geven de raadsliden tips en raad over hoe je het raadswerk het beste kan uitvoeren.

AANBEVELINGEN

- Houd het raadswerk kleinschalig, met korte lijnen. Dat verhoogt de betrokkenheid.
- Schrijf als raad je wensen op en maak ze kenbaar, nog voordat het college iets op papier zet.
- Zorg voor een uitgesproken visie. Ideologie dient als filter tussen de voorkeur van inwoners en de besluitvorming in de raad.
- Is je fractie deel van de oppositie, doe daar dan als nieuw raadslid je voordeel mee. Je leert daar al snel wat er nodig is om succes te boeken: samenwerken.
- Initiatief nemen is voor coalitie-raadsliden een goede manier om politiek te bedrijven. Het College afwijzen gaat niet, maar eigen voorstellen doen kan wel.
- Zorg voor kennis van zaken, want besluitvorming gebeurt op basis van de inhoud.

ONDERZOEK

Laurens de Graaf, Linze Schaap en Michael Theuns
Tilburgse School voor Politiek en Bestuur

Raadswerk is Maatwerk

Referenda, burgerbegroting, loting, G1000, welke inspraak van inwoners past bij jouw gemeente? Gemeenteraden kunnen op verschillende manieren omgaan met burgerparticipatie.

Onderzoekers bestudeerden onder andere vijf gemeenten die experimenteerden met eigen vormen van burgerparticipatie.

- Eindhoven kent een lange traditie van inwonersparticipatie.
- Groningen heeft twee lokale referenda waarover veel documentatie bestaat.
- Tilburg experimenteert met overheidsparticipatie, ook met initiatieven die niet van de overheid maar vanuit de samenleving (op) komen.
- De G1000 in Amersfoort. Loting is een democratievariant waarmee wordt geëxperimenteerd.
- Dordrecht werkt al geruime tijd met buurtbudgetten.

AANBEVELINGEN

Stel als raad de vraag wat voor soort lokale democratie je wilt zijn. Maak daarna een keuze welke vormen je wilt toepassen.

- Ga als raadsleden onderling en met de lokale gemeenschap in gesprek over de kwaliteit van de lokale democratie.
- Stel vragen centraal als: Hoe scoort onze lokale democratie op de vijf aspecten van democratie: meedoen, vaardigheden, invloed, deliberatie en legitimiteit?
- Welk beeld levert dat op? Gebruik hierbij de mogelijkheid om het gesprek door derden (griffie en de lokale rekenkamer(commissie) te laten organiseren om het gesprek uit politiek vaarwater te houden.
- Overweeg het uitvoeren van een democratiescan, eventueel aan de hand van een visitatie van bewoners, aangevuld met raadsleden die in andere gemeenten actief zijn. Of schakel een extern (onafhankelijk) advies- of onderzoeksbureau in.
- Op basis van de democratiescan kunnen raad en inwoners met elkaar in gesprek over wat wenselijk is.
- Roep zo nodig een tijdelijke (raads)commissie in het leven (wellicht met burgerleden) om de lokale democratie te monitoren.
- Breng een discussie op gang over de vraag of de eigen lokale democratie verbetering behoeft. Zo ja, op welk punt.
- Beslis hierna in welke vorm burgerbetrokkenheid van toepassing kan zijn: referendum, burgerbegroting, loting, burgerparticipatie of overheidsparticipatie.

Aanzien of afzien?

Een essay over het aanzien van het raadslidmaatschap

dr. A. Cachet
dr. A. Verkaik MSc

Rapport in opdracht van Raadslid.Nu, de Nederlandse Vereniging voor Raadsliden
Den Haag, 12 januari 2015

ESSAY

dr. A. Cachet N.C.M. Verkaik MSc
OBMC Consulting

Aanzien of afzien

Over het aanzien van het raadslidmaatschap

Gemeenteraden moeten hun best doen om draagvlak te krijgen bij inwoners. Daar zijn verschillende manieren voor.

Draagvlak van een raad is belangrijk. Een raad die hoog aanzien geniet, heeft minder moeite om nieuwe raadsleden te werven dan een raad met een laag aanzien. Daarnaast heeft het aanzien van de raad invloed op de relatie met andere gemeentelijke bestuursorganen en op andere partners in de gemeente.

Duidelijkheid is van cruciaal belang voor het aanzien van de raad. Inwoners weten niet altijd wat een raad kan en doet. Wel horen ze van alles over schandalen, politieke crises en problemen met complexe regelgeving waar een raad mee worstelt.

De raad heeft haar eigen aanzien echter in eigen hand. Korter en effectiever vergaderen, betere ondersteuning van de raad in regionale samenwerking en betere communicatie over wat de raad doet dragen bij aan een positief aanzien.

AANBEVELINGEN

- Vraag ondersteuning en scholing, bijvoorbeeld via de griffie. Spreek ook je partij hierop aan.
- Zorg voor meer onafhankelijke communicatie voor de raad vanuit de griffie.
- Trek het debat over gemeentelijke taken als raad naar je toe, neem proactief het initiatief hierin.
- Scheep inwoners niet af met de boodschap dat de raad ergens niet over gaat. Leg uit wat je wel weet en kan.
- Houd het politieke debat zakelijk en vermijd ruzies en herhalingen.
- Koester als raad een terughoudende rol.
- Grijp snel en drastisch in bij integriteitsschendingen.

RAPPORT

Samenspel Lokale Democratie in Beweging
Nederlandse Vereniging voor Raadsleden,
Vereniging van Griffiers

De rol van rol van presidia bij bestuurlijke vernieuwing

Hoe komt en blijft vernieuwing op de agenda van de gemeenteraad?

Het presidium kan een belangrijke rol vervullen om inwoners meer te betrekken bij het vormgeven van gemeentebeleid. Zo krijgt bestuurlijke vernieuwing vorm en inhoud.

Het presidium is het dagelijks bestuur van de raad. Het bestaat meestal uit de fractievoorzitters, de burgemeester en de griffier. Die beslissen over de agenda en de werkwijze van de raad. Gemeenteraden kunnen het presidium ook gebruiken voor bestuurlijke vernieuwing. Niet door zelf initiatieven te ontwikkelen, wel door afspraken te maken over issues, plannen en bestuurlijke vernieuwingen voor de agenda van de gemeenteraad.

Om bestuurlijke vernieuwingen te realiseren, moeten raadsleden, griffiers en burgemeester door het presidium geprikkeld worden. Zo kunnen griffiers bijvoorbeeld een hele belangrijke rol hierin spelen door veelvuldig op eigen initiatief voorstellen te schrijven en die onder de aandacht te brengen van raadsleden.

Uit praktijkvoorbeelden van Zwolle blijkt dat bestuurlijke vernieuwingen zeker mogelijk zijn. Zo vinden in Zwolle informatierondes verspreid

over de stad plaats in plaats van traditioneel op het gemeentehuis. Uit ervaring is gebleken dat deze bijeenkomsten succesvol waren, waar inwoners degelijke voorstellen hebben kunnen formuleren.

AANBEVELINGEN

- Durf in het presidium besluiten te nemen namens de raad om bureaucratie tegen te gaan.
- Komt bestuurlijke vernieuwing niet op de agenda van raad, bedenk dan hoe nieuwe ideeën daar wel kunnen komen.
- Experimenteer eens met het agenderen in de raad van bestuurlijke vernieuwing.
- Moedig andere raadsleden aan om bestuurlijke vernieuwing te agenderen

RAPPORT

Guido Enthoven, Tom Egyedi, Daria Ofman,
Salim el Moughni
Instituut Maatschappelijke Innovatie

4 tips voor het omgaan met burgerkracht

Raadsleden krijgen regelmatig te maken met initiatieven van burgers voor het regelen van maatschappelijke voorzieningen.

In veel coalitieakkoorden wordt ingezet op dialoog, participatie en coproductie. Soms nemen gemeenten het initiatief; vaak ook ligt het initiatief in de samenleving. Bijvoorbeeld door bewoners die een eigen energiecoöperatie starten, zich verenigen in een zorgcollectief, het beheer van zwembaden overnemen of een plan maken voor de aanleg of herinrichting van een park.

Hoe moet je daar als gemeente mee omgaan? Raadsleden worstelen met verschillende dilemma's en opgaven. Maak je vooraf een participatiebeleid, of moet je juist niet teveel vooraf regelen? Hoe kom je te weten of burgerinitiatief voorziet in een maatschappelijke behoefte die breed gevoeld wordt en niet alleen door een kleine groep? Welke bevoegdheden kan en moet een gemeente overdragen bij een burgerinitiatief?

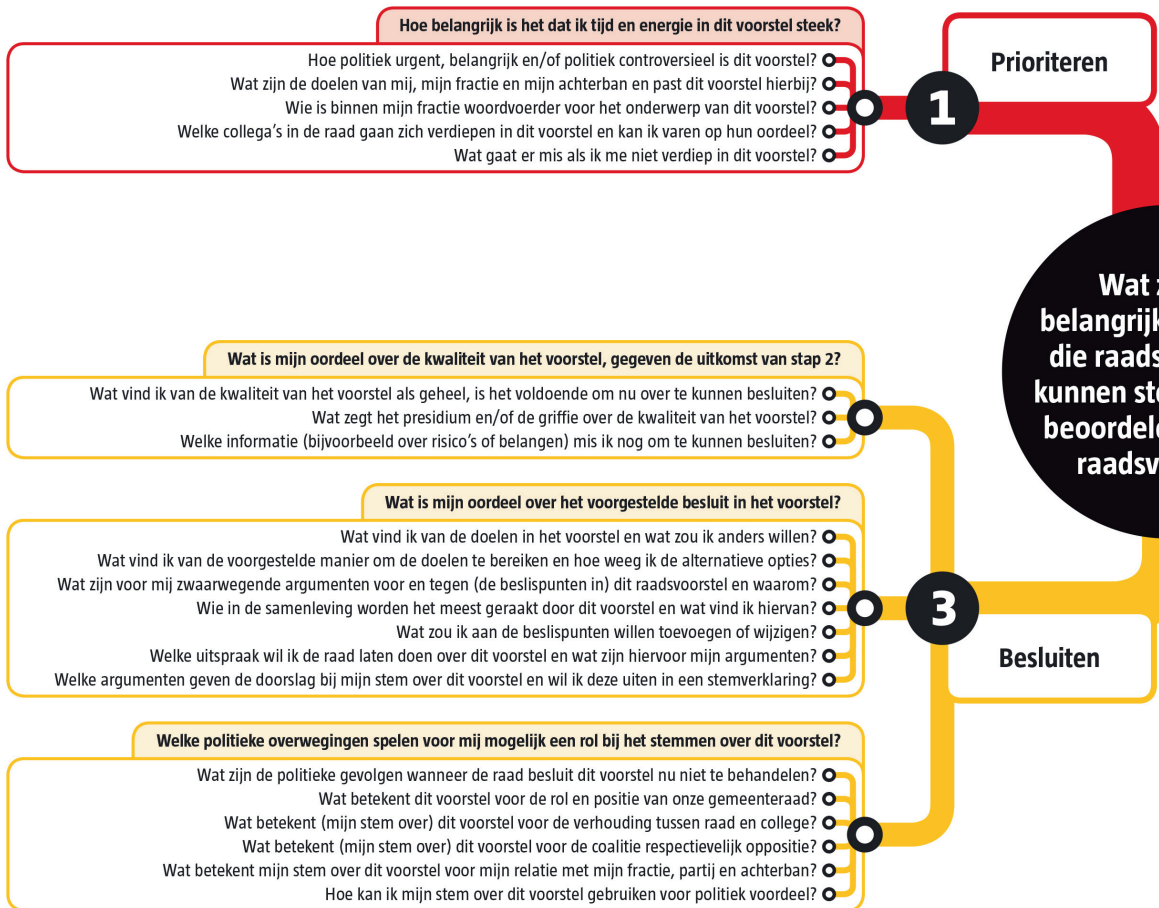
AANBEVELINGEN

1. Stel kaders. Stel een participatiebeleid voor het betrekken van inwoners bij beleid. Improviseer, omdat omgaan met burgerinitiatief maatwerk is.
2. Controleren. Spreek het college aan op het participatiebeleid, let erop dat het algemeen belang geborgd is en dat democratische waarden in acht worden genomen.
3. Faciliteren. Attendeer bewoners op de mogelijkheid tot participatie. Haal drempels weg, zorg voor subsidies en huisvesting en laat het initiatief werkelijk bij bewoners.
4. Verbinden. Ga in gesprek met bewoners, luister naar ze, zorg voor publiciteit en breng ze in contact met ambtenaren en betrek zo mogelijk nieuwe groepen bij het participatiebeleid.

Hoe je snel en solide een raadsvoorstel beoordeelt

Het toetsen en beoordelen van raadsvoorstellen vraagt veel tijd. Met deze handige beoordelingskaart gaat het sneller en nog beter ook.

Met deze beoordelingskaart kun je in drie stappen raadsvoorstellen sneller en beter beoordelen. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden heeft deze kaart speciaal laten ontwerpen door en met de Argumentenfabriek.

Hiermee ben je minder tijd energie kwijt aan het prioriteit toekennen van een raadsvoorstel, het toetsen ervan en het vormen van een oordeel erover. Volg het schema van de kaart en je gaat sneller en slagvaardiger door het proces van beoordelen.

Toetsen

2

zijn de
ste vragen
eden zich
llen bij het
n van een
voorstel?

Wat is mijn oordeel over de leesbaarheid van het voorstel?

Helderheid

- Is het voorstel in heldere taal geschreven met een overzichtelijke indeling en gebruik van visualisaties?
- Snap ik het hele voorstel en zo nee, wat begrijp ik niet aan dit voorstel?

Beknoptheid

- Beperkt het voorstel zich tot hoofdlijnen met zo nodig verwijzingen naar andere stukken en/of bijlagen?

Wat is mijn oordeel over de volledigheid van het voorstel?

Context

- Maakt het voorstel duidelijk wat het onderwerp is, wie het indient en wat de redenen zijn om dit nu doen?
- Maakt het voorstel expliciet wat de relevantie voor, en rol van de raad is bij het voorstel?
- Schetst het voorstel de voorgeschiedenis, relevante eerdere besluiten en de relatie met ander beleid?

Huidige situatie

- Bevat het voorstel relevante feiten en cijfers over de huidige situatie?
- Maakt het voorstel duidelijk wat het huidige beleid is en wat uit de evaluatie van het huidige beleid kwam?
- Beschrijft het voorstel wie belangen bij de huidige situatie hebben en wat deze belangen zijn?

Gewenste situatie

- Bevat het voorstel heldere doelen met mijlpalen en is duidelijk hoe de raad dit kan controleren?
- Maakt het voorstel helder tussen welke doelen spanning bestaat, welke doelen prioriteit hebben en waarom?

Opties

- Maakt het voorstel helder wat de voorkeursoptie is om van de huidige naar de gewenste situatie te komen?
- Maakt het voorstel helder hoe de voorkeursoptie verschilt van huidig beleid en welke activiteiten stoppen?
- Bevat het voorstel naast de voorkeursoptie de belangrijkste alternatieve opties met argumenten?

Argumenten en gevolgen

- Bevat het voorstel de belangrijkste argumenten over het onderwerp en effecten op (belangen in) de samenleving?
- Bevat het voorstel de belangrijkste argumenten over geld, uitvoerbaarheid en eventueel principes?
- Maakt het voorstel duidelijk wat de eenmalige en structurele financiële gevolgen zijn?
- Maakt het voorstel duidelijk welke begrotingspost de kosten dekt en wat de gevolgen hiervan zijn?
- Beschrijft het voorstel de verwachte (personele, organisatorische, juridische) gevolgen van het voorstel?
- Maakt het voorstel duidelijk wat de belangrijkste risico's zijn bij het aannemen van het voorstel?

Voorgesteld besluit

- Bevat het voorstel een helder besluit met zelfstandig leesbare beslispunten die ook te amenderen zijn?
- Omschrijft het voorstel de politieke keuzes bij dit voorstel en zijn deze ook als beslispunt verwoord?

Participatie

- Beschrijft het voorstel hoe en wanneer welke belanghebbenden zijn betrokken bij het maken van het voorstel?
- Beschrijft het voorstel hoe en wanneer welke belanghebbenden worden betrokken bij het vervolg?

Vervolgstappen

- Besteedt het voorstel aandacht aan de vervolgstappen en eventueel verdere procedure van besluitvorming?
- Maakt het voorstel duidelijk wanneer, en op grond van welke criteria, de raad het voorgestelde beleid evalueert?

RAPPORT

Mr. dr. Willem A. Janssen en
mr. Chaimaa Ben-Lahcen
Departement Rechtsgeleerdheid,
Universiteit Utrecht

Burgerinitiatieven en aanbestedingsrecht

Veel inwoners willen oplossingen bedenken en realiseren voor vraagstukken die ze in hun gemeente zien. Gemeenten willen deze inwoners graag tegemoetkomen door initiatieven goed te keuren, maar ze stuiten dikwijls op juridische regels. Dit vormt het belangrijkste knelpunt voor burgerinitiatieven.

In opdracht van het programma Democratie in Actie is er een handreiking gemaakt over het aanbestedingsrecht. Dit is een routekaart om juridische obstakels te vermijden en burgerinitiatieven toch tot stand te laten komen. Er zijn vijf routes die gemeenten hiervoor kunnen kiezen.

AANBEVELINGEN

Route 1: Benut de één-op-één gunning aan een burgerinitiatief

Één-op-één gunnen is mogelijk als de waarde van de overheidsopdracht onder de Europese aanbestedingsdrempels blijft en er geen grensoverschrijdend belang is. De gemeente kan in dat geval slechts één offerte opvragen: dat van het burgerinitiatief.

Route 2: Start een intensieve samenwerking met een burgerinitiatief

De samenwerking kan worden vormgegeven in een aparte rechtspersoon, zoals een besloten vennootschap. Burgers die betrokken zijn bij het initiatief verrichten hun werk dan in dienst van deze rechtspersoon.

Route 3: Organiseer een voorbehouden aanbesteding

Bij een voorbehouden aanbestedingsprocedures kan een gemeente de toegang tot een aanbesteding voorbehouden tot een specifieke groep inschrijvers, zoals die van burgerinitiatieven.

Route 4: Maak een aanbesteding burgerinitiatief-proof

De vormgeving van een aanbesteding kan zo worden aangepast dat burgerinitiatieven gemakkelijker mee kunnen doen en winnen.

Route 5: Biedt burgerinitiatieven hulp bij aanbestedingen

Burgerinitiatieven worstelen met een gebrek aan kennis over het inschrijven op aanbestedingen. Ze missen bijvoorbeeld kennis van online aanbestedingsplatforms voor de inschrijving, procedurele vereisten van aanbestedingsformulieren en het verzamelen van benodigde informatie. Daarom organiseren gemeenten steeds vaker marktdagen over ontwikkelingen in de markt en de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Dit kan ruimte bieden voor een gesprek tussen overheid en burgerinitiatief, dat normaal niet binnen een aanbesteding plaatsvindt.

ONDERZOEK

Julien van Ostaaijen
Tilburg University

De verbindende rol van de gemeenteraad

Gemeenteraden kunnen de samenleving veel beter dienen dan ze denken. Daarvoor is meer oog voor de samenleving nodig en een hardere opstelling richting het college.

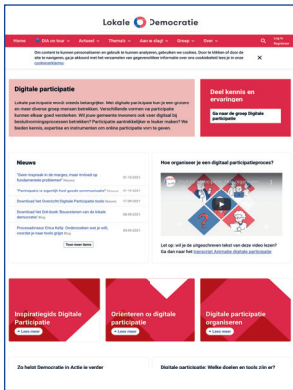
De gemeenteraad moet zich vaker hard opstellen naar het college, in combinatie van een zachte houding naar de samenleving.

Daardoor zou de raad de rol van verbinder tussen college en samenleving beter kunnen vervullen. Dit betekent dat de raad initiatief moet nemen, bijvoorbeeld de durf tonen om het college een eigen agenda op te leggen. Maar heeft de raad een groot zelfbewustzijn, dan zou hij ook bepaalde zaken juist aan het college over moeten laten.

Daarvoor is het wel belangrijk dat de raad de eigen zwakheden kent en daarvoor de onderlinge samenwerking zoekt. Voldoende draagvlak voor raadsleden is van cruciaal belang voor een raad die een meer verbindende rol wil bekleden.

AANBEVELINGEN

1. Breng in kaart hoe hard of zacht de gemeenteraad zich opstelt. Inventariseer binnen de eigen raad hoe men zich in het verleden heeft opgesteld richting college en de inwoners. Luistert de raad naar de ideeën van de burger of laat hij zich leiden door strikt vastgelegd beleid van het college?
2. Breng in kaart of er veranderingen noodzakelijk zijn in de rolopvattingen van de gemeenteraad. De raad hoeft niet bij ieder onderwerp even dominant aanwezig te zijn. Ga na of de raad daar zijn momenten goed in kiest. Moet de raad initiatief nemen in andere thema's, is er genoeg ruimte voor eigen initiatief van inwoners?
3. Bespreek wie de voortrekker is van de positie van de gemeenteraad. Als die positie slechts door een (klein) deel ervan gedragen wordt, is een verbindende rol van de raad tot mislukken gedoemd. De vraag is daarom wie is in essentie verantwoordelijk voor de positie van de gemeenteraad

ANIMATIE

Lokale Democratie in Actie

Doelen en tools voor digitale participatie

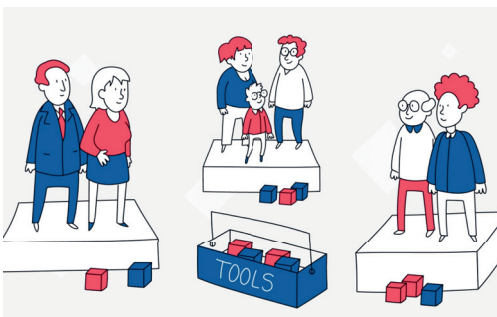
Steeds meer gemeenten richten participatie van inwoners en organisaties op een digitale manier in. De vraag is hoe je digitaal de juiste keuzes moet maken en welke tools je daarbij gebruikt. Een animatie van anderhalve minuut licht een tipje van de sluier op.

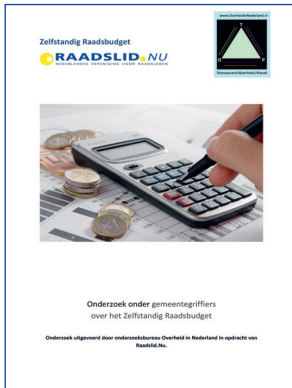
Begin met de vraag te stellen wat je gemeente wil bereiken met een participatietraject. Heb je die vraag beantwoord, kijk dan in welke beleidsfase de gemeente zit. Welke ruimte is er bijvoorbeeld voor invloed van inwoners? En wat mogen zij van hun gemeente verwachten? Het laten meedenken van inwoners over een budget en project in de wijk, vraagt om andere tools dan wanneer je inwoners laat mee besluiten.

Dan is er de vraag welke doelen een gemeente kan stellen voor digitale participatie en welke tools daarbij horen. Er zijn drie varianten van digitale participatie denkbaar, die elk apart maar ook samen mogelijk zijn.

1. E-informereren: wanneer je informatie met inwoners wilt delen. Bijvoorbeeld over voorgenomen plannen of de uitvoering van een project.
2. E-consulteren: als je wilt weten wat de mening van inwoners is. Bijvoorbeeld om te verkennen wat er leeft of om concreet advies te vragen.
3. E-beslissen: als je inwoners zelf wil laten bepalen. Bijvoorbeeld door keuzes aan inwoners voor te leggen, of hen zelf de oplossing te laten formuleren.

Combineer digitale participatie met fysieke participatie, voor zover het kan. Een mix aan participatietools is daarom aan te raden. Op deze manier geeft je gemeente meer mogelijkheden aan inwoners om hun stem te laten horen.

ONDERZOEK

Overheid in Nederland

Hoe zit het met het raadsbudget in jouw gemeente?

In bijna een kwart van de gemeenten is er in de begroting geen zelfstandige post voor de gemeenteraad die de kosten voor onderzoek, opleiding en ondersteuning van de gemeenteraad toont. Ruim driekwart van de gemeenten heeft daarentegen een post op de begroting waarin alle kosten voor de gemeenteraad zijn opgenomen.

Voorstellen voor budgetten voor de raad

In dertien procent van de gemeenten doet het college van burgemeester en wethouders de voorstellen voor de budgetten voor de gemeenteraad. In dertig procent van de gemeenten doet het college dat in overleg met presidium, fractievoorzittersoverleg, seniorenconvent en/of griffier.

Reserveren voor ondersteuning van de raad

Het reserveren van aparte begrotingsposten voor de ondersteuning van de raad (griffie, raadscommunicatie, Rekenkamer) en algemene opleidingen voor de raad, raadsleden en griffie is niet vanzelfsprekend in alle gemeenten.

Kosten voor niet-partijpolitieke scholing

De kosten voor niet-partijpolitieke scholing van de gemeenteraadsleden en van de raad is in veertig procent van de gemeenten terug te vinden in de specifieke raadsbegroting. In 43 procent van de gemeenten zijn deze kosten in de algemene begroting van de gemeente verwerkt. Opvallend is dat 15 procent van de gemeenten de kosten voor niet-par-

tijpolitieke scholing van de gemeenteraadsleden en de raad nergens is begroot.

Als de raad zelf voorstellen doet voor het budget

Slechts in 15 procent van de gemeenten doet de raad zelf de voorstellen in geval van overschrijding van de raadsbudgetten. Meest voorkomende daarbij is dat het presidium de voorstellen doet tot aanpassingen van de raadsbudgetten (42 procent van de gemeenten). Een derde van de gemeenten (30 procent) doet de voorstellen tot aanpassing van het raadsbudget vanuit een combinatie van college in overleg met presidium, fractievoorzittersoverleg, seniorenconvent en/of griffier.

Scholing voor raadsleden

Niet-partijpolitieke scholing van de raadsleden komt, onder meer dankzij de inspanningen van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, ten laste van de gemeente. Dit recht op vergoeding van de kosten voor niet-partijpolitieke opleiding voor raadsleden is vastgelegd in het rechtspositiebesluit raads- en commissieleden dat gepubliceerd is in het Staatsblad.

Omgangsvormen, veiligheid en integriteit

Raadsleden krijgen te maken met gevoelige onderwerpen, waar vaak emotie aan te pas komt. Als raadslid kun je te maken krijgen met vraagstukken en besluiten die je op de proef stellen.

De gemeenteraad is dé plek waar te allen tijde een open debat moet kunnen plaatsvinden over wat de gemeente en haar burgers raakt. Het is hierbij van het grootste belang dat ieder raadslid kan zeggen wat hij/zij wil. Dat dit dient te gebeuren binnen de fatsoengrenzen spreekt voor zich. Dat komt niet alleen de kwaliteit van het debat ten goede, de raad heeft ook een voorbeeldfunctie in het omgaan met meningsverschillen en in discussie gaan.

Daarom is het van groot belang dat je aan het begin van de raadsperiode afspreekt hoe je met elkaar omgaat, hoe je gesprekken voert en wat wel en niet geoorloofd is in discussies. Maak ook afspraken over hoe de raad zich opstelt als een of meer leden te maken krijgen met minder prettige zaken als agressie, intimidatie en integriteitstekwesties.

3 stappen voor goede omgangsvormen, veiligheid en integriteit

1. Aan welke voorwaarden moeten gesprekken en debatten voldoen? Een voorzet: debatten moeten transparant zijn, er moet respect en ruimte zijn voor de opvattingen van de minderheid. Want democratie is niet alleen: de meeste stemmen gelden, maar is ook: respectvol omgaan met de opvattingen van minderheden.
2. Hoe ga je om met agressie of intimidatie ten opzichte van raadsleden? Het is niet voldoende dat je hierover aan het begin van de raadsperiode afspraken met elkaar maakt. Want in de hitte van de strijd kan er veel misgaan. Evalueer daarom minimaal in een veilige omgeving een keer per jaar wat er van de mooie afspraken is terechtgekomen.
3. Hoe ga je om met integriteitstekwesties? Ook hier is het goed om als raad elk jaar de gemaakte afspraken minimaal één keer tegen het licht houden. Werkt het nog wat we hebben afgesproken?

PROTOCOL

Debat.nl

Wat te doen tegen agressie en bedreiging van raadsleden

Agressie en bedreiging tegen raadsleden horen er niet bij. Maar helaas komt het wel voor. Om dit onderwerp in de raad bespreekbaar te maken helpt een agressieprotocol.

Een op vijf raadsleden heeft te maken met bedreiging of intimidatie. De animatie 'Agressieprotocol' laat zien hoe een protocol kan helpen om de gemeenteraad veilig zijn werk te laten doen.

Het maken van een agressieprotocol is net zo belangrijk als het protocol zelf. Het bespreken van hoe om te gaan met agressie of bedreiging blijkt vaak een taboe. Een goed functionerende democratie is gebaat bij een veilige werkomgeving.

Aanbevelingen

- Stop niet met het raadswerk na bedreiging of intimidatie; dat zou het tegendeel zijn van wat je wil zijn
- Laat zien dat de raad grenzen stelt en grensoverschrijdend gedrag niet tolereert
- Laat een agressieprotocol voor de raad niet over aan een werkgroep, maar zet het op de raadsagenda
- Laat alle raadsleden zich hierover uitspreken
- Maak helder wat je wel en niet accepteert
- Maak helder welke maatregelen en sancties van kracht worden als er toch agressie is tegen raadsleden

- Meld agressie altijd bij de burgemeester en de griffier
- Maak eventueel gebruik van een vertrouwenspersoon
- Bespreek gevallen van agressie altijd in de raad
- Doe eventueel aangifte bij de politie, die bekijkt nadere maatregelen zoals beveiliging
- Overleg hoe hierover te communiceren met de pers

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden faciliteert het voeren van het gesprek hierover in de raad. Doel van het gesprek is te komen tot een handelingsperspectief en het bespreken van de politieke cultuur in de gemeente.
Meer informatie: (info@raadsleden.nl).

ONDERZOEK

Laurens de Graaf
Tilburgse School voor Politiek en Bestuur

Wat te doen met bestuurscrises?

Crises op het gemeentehuis komen vaak voor, ook in gemeenteraden. Wat kun je als raadslid doen in zulke netelige situaties?

Een crisis wordt meestal veroorzaakt door een vertrouwensconflict, zoals een integriteitskwestie, onderlinge strijd of slecht functionerende bestuurders. Ook zijn er personele crises, die ontstaan door het vertrek van een of meerdere bestuurders.

Een derde reden voor crises ligt in de culturele sfeer, bijvoorbeeld door een debat dat gericht is op personen in plaats van op inhoud of een ons-kent-ons cultuur.

Minder vaak komen crises voor als gevolg van spanningen tussen ambtenaren en wethouders, het 'draaien' door een coalitiepartij, demografische ontwikkelingen (zoals vergrijzing) of het buitensluiten van de grootste coalitiepartij. Ook kunnen crises worden veroorzaakt door de media of door onderzoek door het Openbaar Ministerie naar bestuurders.

Een bestuurscrisis kan leiden tot reputatieschade voor de hoofdrolspeler(s) en leidt in het ergste geval zelfs tot aftreden. Ook leidt een crisis tot minder aanzien van de gemeentepolitiek. Na de crisis zullen de verhoudingen binnen het bestuur hoogstwaarschijnlijk weer verbeteren. Een bestuurscrisis kan leiden tot heronderhandelingen voor het coalitieakkoord, de vorming van

een nieuwe coalitie of het verliezen van de gemeenteraadsverkiezingen.

AANBEVELINGEN

Benut het instrumentarium dat voorhanden is: lossen we het als raadsleden zelf op, schakelen we (externe) hulp in of betrekken we de burgers erbij?

- Kijk eerst wat intern mogelijk is om de politiek-bestuurlijke crisis te beslechten.
- Durf het crisisniveau op tijd op te schalen en hulp van buitenaf te betrekken.
- Maak meer gebruik van de Commissaris van de Koning (wanneer het om een andere oorzaak dan de positie van de burgemeester gaat) en externe onderzoeken.
- Ontwikkel een aanvullend instrumentarium, zoals integriteitscursussen, trainingen en experimenten met burgerparticipatie om een politiek-bestuurlijke crisis op te lossen.
- Geef aandacht aan transparantie van de oplossing en verantwoording richting inwoners.

Via 9 raadstegels naar een sterke raad

Als raadslid ben je lid van het hoogste bestuursorgaan van de gemeente. Maar veel raadsleden ervaren dat anders. In de praktijk heeft het college van burgemeester en wethouders het vaak voor het zeggen.

Om een sterke raad te zijn, is het van belang dat raadsleden zich bewust zijn over hun eigen rol en positie. Zij kunnen de rol en positie van de raad versterken als zij gezamenlijk afspraken maken met elkaar over negen belangrijke thema's, ongeacht ieders politieke kleur en standpunten. Deze negen belangrijke onderwerpen zijn door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden als 9 raadstegels onderscheiden; wanneer de raad op deze 9 thema's zijn rol pakt, kan de raad het verschil maken en daadwerkelijk een gezagvolle rol en positie pakken. Het advies is om over deze onderwerpen zo snel mogelijk met elkaar in gesprek te gaan om daarover goede afspraken te maken aan het begin van de raadsperiode. Want de keuzes die je op deze 9 raadstegels maakt zijn doorslaggevend voor de rol en positie van de gemeenteraad.

Dit zijn de 9 raadstegels voor raadsleden:

- Volksvertegenwoordigende rol: wat voor raad wil je zijn?

- Hoe ga je als raadsleden met elkaar om en hoe reageer je op agressie, intimidatie en integriteitskwesaties?

- Kaders stellen en controleren: hoe wil je als raad de koers van de gemeente bepalen?

- Informatievoorziening: Hoe wil je als raad worden geïnformeerd?

- Werkgeversfunctie: wat voor raad wil je zijn en hoe organiseer je de griffie?

- Hulptroepen: hoe gebruik je als lekenbestuur de accountant en de rekenkamer?

- Raad in de regio: hoe vertegenwoordig je lokale belangen in de regio en geef je ruimte aan de belangen van de regio?

- Veiligheid: hoe zorg je samen met de burgemeester voor veiligheid in je gemeente?

- Boegbeeld: wat voor voorzitter (burgemeester) wil je als raad en welke rol heeft de vicevoorzitter?

ONDERZOEK

Niels Karsten, Linze Schaap, Bart-Jan Heine, Geerten Waling, Mounique Leyenaar en Bas Denters, Gemma Schoot.

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, Vereniging van Griffiers, Nederlands Genootschap van Burgemeesters.

Trots op de raad

Burgers zijn niet altijd even overtuigd van de inzet van hun gemeenteraad. Maar als raadslid kun je heel wat doen om de raad beter voor de dag te laten komen.

Menig raadslid heeft het wel eens meegemaakt: desinteresse bij inwoners, soms zelfs agressie richting raadsleden. Soms zijn inwoners onverschillig over wat de raad doet. Maar daar hoeft je als raadslid geen genoeg mee te nemen.

Betere communicatie over wat de raad kan en doet, meer ondersteuning door de griffie en meer aandacht voor bestuurlijke en politieke vernieuwing zijn de belangrijke conclusies en aanbevelingen. De conclusies en aanbevelingen van deze sessie verschenen onder de titel “Trots op de raad”.

AANBEVELINGEN

- Maak onderscheid tussen wat de gemeenteraad als collectief doet en wat raadsleden als lid van een partij doen.
- Stimuleer dat het aanzien van de gemeenteraad is gediend met meer loyaliteit aan de raad als geheel.
- Zorg als gemeenteraad dat je ondersteuning door de griffie en mogelijkheden voor onderzoek en opleiding op orde is.
- Gezag ontleen je aan persoonlijke contacten, neem mensen vanaf het begin af aan mee en behoud het contact met burgers en ondernemers.
- Zorg dat de raad aan de voorkant van het besluitvormingsproces kaders stelt.
- Doorbreek de vergaderdynamiek die zichzelf in stand houdt en denk na over een praktische invulling van de veranderende rol van de raad.
- Over gemeenschappelijke regelingen: controleer het college op speerpunten, twee keer per jaar, en houd je college aan de informatieplicht naar de raad.
- Ga met die stip op de horizon aan de gang, maak je langetermijnvisie met bewoners.

ONDERZOEK

Daadkracht
Nationaal Raadsledenonderzoek 2019

5 vergadermodellen voor raadsleden

Als raadslid hoort vergaderen erbij. Daar zijn verschillende modellen voor. Raadsleden ervaren deze modellen op verschillende wijze. Vijf vergadermodellen op een rij.

1. Vergadermodel zonder commissies – Bij dit vergadermodel vinden er alleen plenaire raadsvergaderingen plaats. De voorbereiding voor de plenaire vergaderingen vinden plaats via fractievergaderingen. Dit model is relatief populair bij de kleinere gemeenten om het totaal aantal vergaderingen te beperken.

2. Raadscommissiemodel – Bij dit model stelt een gemeenteraad een aantal commissies in die zich specialiseren op beleidsterreinen of op kerntaken. Raadsleden bereiden er vraagstukken voor ten behoeve van de plenaire raadsvergadering. Fractievoorzitters en overige medewerkers ondersteunen de raadsleden hierbij. Bij dit model specialiseren raadsleden zich en hoeven minder plenaire vergaderingen bij te wonen. Het raadscommissiemodel is populair bij grotere gemeenten.

3. Agendacommissiemodel – Dit model kent slechts één raadscommissie. De agendacommissie bereidt alle raadsvergaderingen voor en is niet gespecialiseerd op een bepaald beleidsterrein. De agendacommissie bepaalt de agenda voor de raadsvergadering op basis van de informatie die zij ontvangt uit de samenleving. Dit is een vergadermethode om het aantal plenaire vergaderingen te beperken.

4. BOB-methode – BOB staat voor Beeldvorming, Opinievorming en Besluitvorming. Deze methode is ontwikkeld om besluitvorming in de lokale politiek meer overwogen tot stand te laten komen. Politieke

partijen in de raad verzamelen informatie over een bepaald vraagstuk (beeldvorming). Daarna kunnen ze er politieke en technische vragen over stellen (opinievorming). Nadat iedereen een standpunt heeft ingenomen vindt de besluitvorming plaats. De BOB-methode is bedoeld om meer bewustzijn te ontwikkelen over de invloed van haar besluiten op de bevolking en voor- en nadelen beter tegen elkaar af te wegen. De afgelopen tien jaar zijn steeds meer gemeenteraden gaan werken volgens de BOB-methode.

5. Rondetafelmethode – Het vijfde vergadermodel is de rondetafelmethode. Hierbij schuiven burgers en experts aan bij raadsleden om in gesprek te gaan over vraagstukken die de gemeenteraad of inwoners aandragen. Op deze manier kunnen experts zich buigen over thema's waar gemeenten niet altijd voldoende kennis over hebben. Dit model stuurt aan op burgerparticipatie en probeert burgers een langdurige toegang tot de lokale politiek te bieden.

Zo vergaderden 355 gemeenten

178	gebruiken het raadscommissiemodel
66	gebruikten een model zonder commissie
46	gebruikten het model met één agendacommissie
54	hanteerden de BOB-methode.
11	hanteerden de rondetafelmethode

ONDERZOEK

Overnheid in Nederland

Hoe raadsleden naar hun eigen raad kijken

Veel onderzoeken peilen wat inwoners vinden van hun gemeenteraden. Maar hoe oordelen raadsleden zelf over hun raad?

Raadsleden zien zich tijdens de huidige raadsperiode in minder mate als een gelijkwaardig partner van het college ten opzichte van de vorige raadsperiode.

De afgelopen jaren kregen de gemeenten steeds meer taken toebedeeld. Tegelijkertijd werden sommige taken meer op afstand geplaatst in vormen van regionale samenwerkingsverbanden. Formeel gezien is de gemeenteraad het hoogste bestuursorgaan, maar in de praktijk blijkt dat raadsleden de raad niet als gelijkwaardig partner van het college zien.

Uit het onderzoek blijkt dat 44,2% van de raadsleden de raad als gelijkwaardig partner van het college ziet.

Tijdens de vorige raadsperiode zag een meerderheid van de raadsleden de gemeenteraad nog als gelijkwaardige partner van het college: 51% van de raadsleden vond dit destijds.

Raadsleden geven aan dat het college een informatievoorsprong heeft ten opzichte van de raad. Het gebrek aan gelijkwaardigheid is volgens

raadsleden ook het gevolg van het gebrek aan ambtelijke ondersteuning, waar het college een volledig ambtenarenapparaat tot zijn beschikking heeft. Volgens raadsleden speelt het ook een rol dat wethouders meer tijd hebben omdat zij fulltime werken en raadsleden niet.

Tevredenheid van raadsleden over ondersteuning (in %) door:

Eigen fractie	83
Griffier	73
Persoonlijke omgeving	53
Wethouders	30
Collega-raadsleden	29
Burgemeester	23

ONDERZOEK

Gerard van Nunen en Maurits Hoenders
Stichting Beroepseer

Meer gezag heeft de raad zelf in de hand

Een vergroting van de zichtbaarheid van de gemeenteraad kan bijdragen aan het vergroten van het gezag van de gemeenteraad en van raadsleden. Meer contact met inwoners is daarbij van belang.

De rol van de gemeenteraad en het werk van raadsleden is onbekend. Daarom is het nodig om actiever te communiceren als raad. Het rapport komt met een keur aan aanbevelingen daarvoor op vijf punten.

1. Zichtbaarheid. Zoek burgers op, nodig hen uit in het gemeentehuis, informeer hen over wat er speelt in de raad en wordt actiever op social media. Ook binnen het gemeentehuis zijn verbeteringen mogelijk. Informeel contact draagt bij aan een betere zichtbaarheid en gezag van de raad, aldus het rapport.
2. Informele burgerparticipatie. Betrek inwoners meer op informele wijze bij het raadswerk.
3. Constructief dualisme: Versterk de informele contacten met ambtenaren. Het college probeert de gemeenteraad optimaal in zijn rol en positie te faciliteren. Er is niet alleen oog voor de wensen en voorstellen van de coalitiepartijen maar ook voor de voorstellen van de oppositie.
4. Tijdig betrekken van de raad bij beleid. Voorkom dat de raad een stempelmachine wordt en alleen

wordt geconfronteerd met 'dichtgetimmerde' plannen. Om dit proces te bevorderen dient er met startnotities te worden gewerkt en met langetermijnagenda's.

5. Investeer in kwaliteit van het raadswerk. Hoe hoger het niveau van individuele raadsleden, hoe meer gezag de gemeenteraad zal vergaren. Het gezag neemt af als raadsleden te algemeen, te gedetailleerd, te sterk gericht op de korte termijn of te sterk met de waan van de dag reageren op beleid, besluiten of voorstellen. Het is belangrijk te investeren in een goede toerusting en deskundigheidsbevordering van de raad, maar ook in omgangsvormen en integriteit.

Kaders stellen en controleren

Hoe wil je als raad de koers van de gemeente bepalen?

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan in de gemeente. Maar de raad is ook hét democratisch platform in een gemeente. In de raad worden politieke verschillen zichtbaar. Daar is uiteraard niets mis mee, maar de raad moet als hoogste bestuursorgaan tegelijkertijd ook het college zo effectief mogelijk controleren. Hoe doe je dat op een manier die voor de bevolking betekenis heeft?

- Stel aan het begin van een raadsperiode vast waar je het als raadsleden met elkaar over eens bent en waarover niet. Dat is een belangrijke stap, die het functioneren de komende vier jaar zeer kan verhelderen.
- Bepaal als raad wat je in deze raadsperiode willen bereiken.
- Hoe leg je de afspraken hierover vast? In een raadsprogramma? Voordeel: de hele raad is bij de opstelling hiervan betrokken. Nadeel: hierdoor heeft het doorgaans een nogal verwaterd karakter. Of in een collegeprogramma, waarbij enkele partijen die samen de meerderheid hebben een akkoord sluiten? Voordeel: vanwege het beperkte aantal deelnemende partijen heeft het een steviger karakter. Nadeel: maar een beperkt aantal partijen zijn erbij betrokken.
- De raad heeft een machtig wapen om beleid te sturen: het budgetrecht. Het college kan in principe alleen uitgaven doen en verplichtingen aangaan na toestemming van de raad. Dat doet de raad door het vaststellen van de gemeentelijke begroting. De begroting is dan ook voor ieder raadslid van belang.
- Om zo goed mogelijk gebruik te kunnen maken van het budgetrecht heeft de raad nog een instrument: de planning en controlecyclus. Hierbij stelt de raad vast welke doelen hij wil bereiken en wat dit moet kosten (planning). Achteraf bekijkt de raad of de doelen zijn gehaald (control). Van belang is dat doelen zo helder mogelijk worden geformuleerd en dat er transparantie is over de manier waarop wordt gemeten of de doelen zijn gehaald.

ESSAY

Martin Schulz, Paul Frissen en Jorgen Schram
Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Hoe de gemeenteraad te positioneren

Hoe word je een goed raadslid? Niet in de eerste plaats door veel kennis te vergaren, maar vooral door als raadslid je politieke rol uit te oefenen, want dat is doorslaggevend voor de rol en positie die de gemeenteraad heeft. Een sterke raad heeft raadsleden die hun politieke rol en bijdragen alsmaar verbeteren.

Als raadslid moet je leren om politiek te bedrijven. Belangrijk daarbij is verschillen te laten zien en om besluiten te nemen over die verschillen, met respect voor minderheidsopvattingen. Die kunst gaat niet over professionaliseren, want het raadslidmaatschap is geen beroep. Raadsleden dienen te politiseren.

In een gemeenteraad die politiseert denken raadsleden voortdurend na over wat hun politieke rol en bijdrage is. Het wezen van het raadslidmaatschap ligt niet in extra professionele kennis, maar in politiek. In de raad gaat het niet om een afweging van kennis en feiten, maar om een strijd om verschil en voorkeuren te politiseren daarover met elkaar het democratische debat te voeren.

Raadsleden die belangen van inwoners en achterban heel praktisch willen vertolken zijn niet beter of slechter dan raadsleden die op basis van ideologische opvattingen en visie op de samenleving het raadswerk vervullen. Het zijn raadsleden zelf en de raad zelf die bepalen of het om de lange of korte termijn gaat, om de grote lijn of om details want de raad bepaalt wat politiek is.

5 principes van politiek

In die strijd van tegengestelde krachten zijn vijf principes van politiek van doorslaggevende betekenis. Raadsleden bepalen en kiezen welke krachten zij de boventoon in hun raad willen laten voeren.

- Politiek is bepalen wat politiek is
- Politiek kan alleen zichzelf begrenzen
- (Democratische) politiek erkent het verschil tussen (groepen) mensen
- (Democratische) politiek gaat over de minderheid
- Politiek heeft alleen zin als ook de ander gelijk kan hebben

4 raadsstijlen

Afhankelijk van de kracht die de boventoon voert, kan de raad zich op vier verschillende wijze tonen

- Een terughoudende raad
- Een saamhorige raad
- Een strijdlustige raad
- Een reflexieve raad

Sturen in dienstbaarheid

Verkennd essay naar de rollen van de gemeenteraad bij de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein.

Raadslid.Nu - Essay 'De Gemeenteraad en sturen in een netwerk' - maart 2015

ESSAY

Rien Fraanje
Raad voor het Openbaar Bestuur

Sturen in dienstbaarheid

Als raadslid leer je dat je drie rollen bekleedt: vertegenwoordiger van het volk, het stellen van kaders en controle uitoefenen. Wat voor raadslid wil je zijn en hoe wil je de koers van de gemeente bepalen en daarop controle uitoefenen? Besef dat je een (belangrijk) radertje bent in een groot geheel.

Raadsliden moeten een goed besef hebben van wat inwoners verwachten van hun gemeente. Een klassieke aanpak van vraagstukken volstaat niet meer om te voldoen aan deze verwachting. Denk aan een bestemmingsplan, dat sluit vaak niet aan bij de vraag naar een individuele aanpak. Ideeën over bijvoorbeeld het opstellen van SMART-doelstellingen, en meer te werken naar een vorm van processturing. Verder dient er meer samengewerkt te worden binnen én met je netwerk om zodoende te komen tot 'de veranderende rol van de raad', waarbij de raad zoveel als mogelijk kan (en moet) loslaten, de inwoner en de maatschappij zelf kunnen sturen en de gemeenteraad zich kan toelagen op de nieuwe rollen.

AANBEVELINGEN

- Kaderstelling: Stop met het formuleren van SMART-doelstellingen. Formuleer in plaats hiervan procesdoelen.
- Laat bij het stellen van kaders zoveel mogelijk ruimte aan inwoners, professionals en andere partijen binnen het netwerk. Zij hebben vaak een centrale rol in de gemeenschap en kunnen goed aangeven wat realistisch is.
- Schets een duidelijk beeld van de rol opvatting van de gemeenteraad. Wat doe je als raad zelf, wat laat je over aan zelfsturing?
- Richt veranderingen binnen de controlefunctie voornamelijk op het controleren op de geformuleerde procesdoelstellingen en het organiseren van een eigen, gedegen toetsing.
- De derde klassieke rol van de raad, het vertegenwoordigen van het volk, kan ook anders. Versterk de ombudsfunctie van de raad.
- Ga vooral vaak de wijken in, daar hoor je nog beter wat er daadwerkelijk speelt dan wanneer je voornamelijk raadslid bent in het vergadercircuit.
- Betrek partijen en/of partners van de gemeente meer bij de besluitvorming. Vraag hen hoe zij bepaalde zaken zien. Partners hebben meestal voldoende expertise, dus maak daar gebruik van.

VERSLAG

Jan Verhagen
Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

10 tips voor grip houden op het begrotingsproces

De controlerende rol van de raad is een van de kernrollen van de gemeenteraad. Maar raadsleden hebben moeite om hun controlerende taak optimaal te vervullen. Een serie bijeenkomsten leidde tot tien tips over grip houden op het begrotingsproces.

- Kies één moment om besluiten te nemen over de begroting. Hiermee voorkom je dat de behandeling van de begroting twee keer een politieke strijd wordt. Zorg dat alle partijen, college, inwoners, bedrijven etc. weten wanneer de begroting wordt besproken.
- Spreek af met de raad dat moties bij de behandeling van de begroting de kracht van een amendement hebben. Bepaal wat als algemene reserve geaccepteerd kan worden en besteed vrijgekomen geld doelmatig. Als er opeens een potje tevoorschijn komt, vraag de wethouder dan waar het geld vandaan komt.
- Geef de vertegenwoordiger van de gemeenschappelijke regeling tijdig een mandaat mee naar de begrotingsbespreking van het volgende jaar. Ga niet lenen voor structurele tekorten, bijvoorbeeld in de jeugdzorg, aan te vullen maar alleen voor incidentele zaken, zoals de bouw van een school.

AANBEVELINGEN

1. Bepaal wanneer besluiten over de begroting genomen worden
2. Geef kaders mee middels programma's
3. Beschouw mee- of tegenvallers als losstaande gevallen
4. Stuur op de vier of vijf grote programma's
5. Bepaal wat nodig/acceptabel is als algemene reserve
6. De raad bepaalt de bestemming van de reserves
7. Voorkom te veel voorzieningen door verkokering
8. Stuur op de gemeenschappelijke regelingen
9. Geld toveren kan niet, geld terugtoveren kan wel
10. Schuld, solvabiliteit of het EMU-saldo doen er niet toe

Meer informatie over financiën

Wil je je verdiepen in gemeentefinanciën, dan biedt de digitale leeromgeving van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden een prima ingang. Zo vind je bijvoorbeeld een e-learning over financiën. Ook vindt je hier informatie om grip te krijgen op het begrotingsproces en de P&C cyclus. Voor een bundeling van de modules over financiën kun je terecht bij leerlijn 7 op de digitale leeromgeving.

ESSAY

Han Warmelink
Docent staatsrecht Nijenrode Universiteit,
tevens raadslid van Westerkwartier

Hoe staat het met het gezag van de raad?

Macht en tegenmacht in de lokale democratie

Het besturen van de gemeente is vooral een zaak van het college geworden en veel minder van de raad. Raadsleden moeten zich bewuster worden van hun eigen rollen.

De gemeenteraad heeft als taak om namens de gemeenschap de kwaliteit van besluitvorming te bewaken. Soms door kaders te stellen aan het college, soms door zelf te besturen en soms door het college te controleren.

Op papier zijn deze rollen van de raad duidelijk, maar in de praktijk werken ze niet goed. De beschrijving en invulling van de rollen is te vaag. Raadsleden voeren als gevolg daarvan het raadswerk verschillend uit, met onvoldoende kennis van de spelregels.

De een is spreekbuis van de opvattingen die er leven onder de lokale bevolking, de ander beroept zich stevast op de burger, de volgende grijpt terug naar het programma van de partij, weer een ander raadslid redeneert zonder last of ruggenspraak dat afstemming met partij of achterban niet nodig is. Er zijn ook raadsleden die als belangenbehartiger de positie van ondernemers vertegenwoordigen. Raadsleden begrijpen niet altijd wat het bepalen van de koers (via het veel gebruikte begrip kaderstelling) inhoudt. Maar een raad die zich daar niet van bewust is, maakt zichzelf afhankelijk van het college.

AANBEVELINGEN

- Vergroot het bewustzijn over de betekenis van raadswerk. Het lidmaatschap van de raad is ook een bestuurlijk ambacht.
- Vergroot de belangstelling voor besturen. Bij menig raadslid staat dit aandachtspunt niet op de radar, terwijl besturen een essentieel onderdeel is van het raadswerk.
- Vergroot de inzet van raadsleden om gevolg te geven aan opvattingen die raadsleden naar voren brengen. Raadswerk is meer dan alleen het uitdragen van opvattingen. Het gevolg geven aan opvattingen vraagt een vorm van vakmanschap die niet iedereen zich zomaar eigen maakt.

Een route-kaart voor raadsakkoorden

varianten, ervaringen en lessen

Mr. Lianne van Kalken
prof. dr. Geerten Boogaard
prof. dr. Martijn van der Steen
Wouter Scherpenisse
Erasmus Universiteit
Leerstoel van de Universiteit Leiden

ONDERZOEK

Mr. Lianne van Kalken, prof. mr. Geerten Boogaard, prof. dr. Martijn van der Steen en Wouter Scherpenisse Erasmus Universiteit en de Stichting Thorbecke Leerstoel van de Universiteit Leiden.

Een routekaart voor raadsprogramma's

Kiest jouw gemeenteraad voor een raadsprogramma in plaats van een coalitieakkoord? Let dan goed op de spelregels die hiervoor gelden.

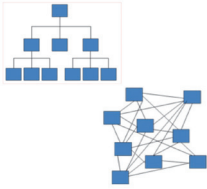
Wil je als gemeenteraad na de raadsverkiezingen van maart 2022 aan de slag met een raadsprogramma, ga daarover op tijd met elkaar in gesprek. Bij voorkeur in de eerste maanden na de installatie van de raad.

Komen raadsprogramma's vaak voor? 56 gemeenten kozen ervoor om met een raadsprogramma te werken in plaats met een coalitieakkoord. Meestal om de tegenstelling tussen coalitie en oppositie weg te nemen.

Welke varianten van raadsprogramma's zijn er en welke ervaringen hebben de gemeenten ermee? De lessen die hieruit te trekken zijn, staan in een overzichtelijke routekaart.

AANBEVELINGEN

- Maak de ambitie van de raad duidelijk. Wat wil je bereiken met een raadsakkoord? De dominantie van het college beperken, de tegenstelling coalitie-oppositie verzachten, de verhouding met de samenleving flexibel houden?
- Volg vier stappen op weg naar een raadsakkoord
 1. Stap 1: Wat willen we bereiken met het raadsakkoord, welk probleem lossen we er mee op? Wat is de gezamenlijke ambitie? Zijn we het er als raad over eens dat we een gezamenlijk leerproces ingaan om ons het andere gaandeweg eigen te maken?
 2. Stap 2: Welke variant kiezen we? Welk raadsakkoord past bij ons? Willen we een raadsbreed programma, een raadsbreed college of een combinatie van beiden? Wat is de verhouding van het raadsakkoord tot de lokale gemeenschap? Welke voorkeuren voor de invulling van wethouderposities hebben we?
 3. Stap 3: Wat moeten we daarvoor regelen? Van tevoren moeten we inventariseren welke processen anders zullen gaan dan normaal. Wat betekent de werkwijze bijvoorbeeld voor het Reglement van orde?
 4. Stap 4: Welke risico's zijn er, hoe houden we die zo klein mogelijk? Inventariseer ze tijdig, zodat je er rekening mee kan houden als je een raadsakkoord overweegt.

ONDERZOEKSESSAY

Prof. Bas Denters
Universiteit Twente

Controle en verantwoording in een veranderend lokaal bestuur

Controle van het gemeentebestuur wordt steeds lastiger voor gemeenteraden. Nieuwe vormen van controle en verantwoording, samen met inwoners en instellingen, bieden oplossingen.

Controle op en verantwoording van gemeentebestuur blijken minder eenduidig dan ze op papier overkomen. Dit zorgt regelmatig voor problemen in de relatie tussen raad en college. Het is een uitvloeisel van de regionalisering, waarbij gemeentelijke taken in regionaal verband worden behartigd. Democratische controle op deze samenwerking is bijna onmogelijk.

Een ander pijnpunt is dat gemeentelijke taken op afstand komen te staan van het gemeentebestuur als gevolg van privatisering. Dat geldt niet alleen voor technische taken zoals op het terrein van afvalinzameling. Het gebeurt ook bij politiek gevoelige zaken als beheer van de sociale woningvoorraad.

Daarnaast is er sprake van vermaatschappelijking. Die komt tot uiting in de instelling van dorps- en wijkraden en het stimuleren van eigen initiatief. Eigen verantwoordelijkheid van burgers en lokale organisaties zijn hierdoor toegenomen. Deze tendens heeft recent een nieuwe impuls gekregen door de bevordering van lokale burgerinitiatieven.

AANBEVELINGEN

Experimenteer als raad met innovatieve controle en verantwoordingsprocessen. Denk aan deze drie experimenten.

1. Verbreed de werkingssfeer “verbonden partijen”. Vraag het college om uitbreiding van het van de paragraaf “verbonden partijen”, die sinds de invoering van de Wet dualisering gemeentebesturen verplicht onderdeel is van de gemeentelijke programmabegroting.
2. Formuleer voorwaarden voor samenwerking en verantwoording. Leg daarin vast op welke momenten en op welke fora het college zich over voortgang en resultaten van de samenwerking dient te verantwoorden.
3. Schep mogelijkheid voor inwoners en organisaties om controle uit te oefenen en verantwoording te vragen. Hierdoor kan het bestuur democratisch worden omsingeld door inwoners, cliëntenraden, onafhankelijke derden (experts), accountants en de lokale rekenkamer(funcitie).

ONDERZOEK

Jörgen Schram, Mark van Twist &
Martijn van der Steen
Nederlandse School voor Openbaar
Bestuur

De inzet van burgeraudits

Gemeenten hebben de mogelijkheid om burgers permanent te laten bijdragen aan de controle en evaluatie van het gemeentebestuur. Er bestaan verschillende manieren om burgeraudits zinvol in te zetten.

Veel inwoners willen buiten de vierjaarlijkse stemmomente vaker hun stem laten horen in een gemeente. Burgeraudits sluiten goed aan op de lopende experimenten met 'burgerkracht' en plaatsen de inwoner als het ware 'boven' de overheid, doordat de overheid afhankelijk is van het oordeel van de audits. Inwoners nemen immers de controle van de begroting over.

Burgeraudit kan worden ingezet als invulling, aanvulling of opvulling van het bestaande ambtelijke apparaat. Als invulling neemt de burgeraudit de vorm in van burgerbegrotingen, die dienen ter vergroting van het begrip van de gemeentelijke keuzes. De gemeente mag in deze variant afwijken van de afwegingen van inwoners.

AANBEVELINGEN

- Stimuleer burgemeester en wethouders om positieve energie te steken in burgeraudits.
- Adviseer het college om een open houding aan te nemen en het initiatief aan de burgeraudits te geven.
- Blijf experimenteren met burgeraudits, om zo tot een ideale vorm te komen.

De burgeraudit is een aanvulling op en geen vervanging van de bekende auditoren. Een burgeraudit heeft geen enkele formele bevoegdheid en geeft ongevraagd advies.

Dilemma's rond burgeraudits

- Moet de gemeente gebruikmaken van slechts een kleine groep betrokken burgers? Of moet de gemeente moeite steken in het betrekken van een breed publiek, waardoor wellicht ook minder betrokken inwoners worden meegenomen?
- Moet de gemeente kaders stellen waarbinnen de burgeraudits keuzes kunnen maken, zodat inwoners minder invloed hebben? Of moet de gemeente accepteren dat burgeraudits keuzes kunnen maken die afwijken van het beoogde beleid?
- Hoeveel energie moet de gemeente steken in het stimuleren van gemotiveerde audits?
- Hoeveel macht moet de burgeraudit krijgen?
- Hoe representatief moet de burgeraudit zijn?

Het budgetrecht van de raad intact?

Financiële autonomie in burgerparticipatie

RAADSLID.NU
MEERLANSDE VERENIGING VOOR RAADSLIDEN

RAPPORT

Niek Verkaik en David Zijlmans

EY

Het budgetrecht van de raad intact

Financiële autonomie in burgerparticipatie

Raakt de raad haar zeggenschap over het gemeentebudget kwijt als er ruimte komt voor burgerinitiatieven? Nee, van een negatief effect op de budgettaire rol van de raad is geen sprake.

Het aantal dorpsraden en wijktafels binnen gemeenten is flink toegenomen. Deze beweging gaat vaak gepaard met het toewijzen van zogenaamde buurtbudgetten aan verschillende wijken of kernen. Naast de wijkgerichte ontwikkelingen werken sommige gemeenten met een integrale burgerbegroting, waarbij inwoners meedenken en onderhandelen over de besteding van publiek geld. Zij verwerven daarmee een positie in het besluitvormend proces binnen gemeenten.

Hoe bepaalt de gemeenteraad de koers van de gemeente? De gemeenteraad maakt een bewuste keuze bij het instellen van een buurtbudget of het betrekken van inwoners bij bezuinigingen. In de tweede plaats blijft de raad de spelregels en het financieel kader van projecten bepalen.

Ten derde blijft het mogelijk om wijzigingen aan te brengen. Ten vierde hebben raadsleden de mogelijkheid om betrokken te blijven tijdens de uitvoering van participatietrajecten en contact te houden met burgerinitiatieven.

In de vijfde plaats behoudt de gemeenteraad het recht om politieke afwegingen te maken aan het einde van het participatieproces en te besluiten.

AANBEVELINGEN

- Denk van tevoren goed na over de spelregels van burgerinitiatief.
- Geef een eenmaal gekozen werkwijze de tijd om te ontwikkelen.
- Durf te vertrouwen op inwoners die initiatief tonen.
- Garandeer een onafhankelijk en transparant proces.
- Breng een bezoek aan initiatieven en spreek waardering uit richting vrijwilligers.
- Voorkom bureaucratie en onnodige jurdisering.
- Denk van tevoren na over het stimuleren van diversiteit (deelnemers en projecten).
- Waarborg voldoende publiciteit.

Informatie krijgen waarop je recht hebt

In de artikelen artikelen 169 en 180 van de Gemeentewet is het informatierecht van de gemeenteraad en de informatieplicht van het college geregeld. De teneur is duidelijk: de raad heeft recht op alle informatie die hij nodig heeft om zijn sturende en controlerende taak optimaal uit te kunnen voeren. Maar gaat het ook zo in de praktijk?

4 maatregelen om juist te worden geïnformeerd

Met vier maatregelen weet je je als raad verzekert van de juiste informatievoorziening, zonder dat je wordt overvoerd door documentatie.

1. Stel vast of het college de raad de informatie verschaft op de manier waarop de wet het voorschrijft.
2. Spreek aan het begin van de raadsperiode met het college af hoe je als raad de informatie wil ontvangen en evalueer dit elk jaar bij de behandeling van de begroting. Er zijn colleges die echt alles naar de raad sturen, om maar niet het verwijt te krijgen dan ze zaken achterhouden. Dat levert een brij aan informatie op, rijp en groen, alles door elkaar. Je ziet als raadslid op een bepaald moment door de bomen het bos niet meer. Op dat moment werkt de volledigheid aan informatie als nadeel voor een raadslid. Zeker voor raadsleden van kleine fracties.
3. Is de informatievoorziening niet op orde? Debatteer als raad hoe je het anders wilt. Houd hierbij oog voor de wensen van de minderheid van de raad.
4. Vraag het college om van elk beleidsvoorstel meerdere varianten aan te bieden, zodat je als raad een weloverwogen keuze kunt maken en gemakkelijker je controlerende taak kan uitvoeren.

ONDERZOEK

Loes Nijskens, Henry Potman en
Ellen Steijvers
KplusV

9 tips voor een betere informatievoorziening

Raadsleden willen betere informatievoorziening voor goede besluitvorming. Negen tips helpen raadsleden om aan goede informatie te komen.

1. Ga met elkaar in gesprek

Organiseer werksessies met raadsleden, griffiemedewerkers, medewerkers van de gemeente en soms een wethouder die samen in gesprek gaan over het vraagstuk van informatievoorziening.

2. Pak de regie

Geef aan het begin van de raadsperiode en/of van een voorbereidingstraject van een beleidsvoorstel wensen mee over het raadplegen van informatiebronnen. Bijvoorbeeld inwoners, belangenorganisaties, deskundigen en onderzoeken.

3. Maak afspraken met het presidium

Het presidium kan de regierol van de raad sturen en kaders stellen. De raad kan bijvoorbeeld aan het begin van de raadsperiode afspraken maken over de rol die het presidium hier kan vervullen.

4. Zorg voor betere raadsvoorstellen

Vaak is het in raadsvoorstellen onduidelijk wat er van de raad wordt verwacht en welke informatie er beschikbaar is. Benoem expliciet in raadsvoorstellen welke bevoegdheid en ruimte de raad heeft om eigen keuzes te maken.

5. Vraag om betere formats

Voor raadsvoorstellen hebben gemeenten algemene formats ontwikkeld. Die moeten voldoen aan de functie van informatielevering. Samenvattingen bijvoorbeeld

horen doorverwijzingen te bevatten naar documenten met details. Raadsleden kunnen zelf beslissen in hoeverre zij zich verder inlezen.

6. Laat je anders informeren

Presentatie van informatie kan ook in de vorm van beeld en/of geluid. Ook rondetafelgesprekken met deskundigen of belanghebbenden over onderwerpen zijn nuttig.

7. Zorg dat je de weg weet in het raadsinformatiesysteem

De ervaringen met raadsinformatiesystemen (RIS) zijn wisselend. Belangrijk is dat raadsleden zelf hun weg kunnen vinden in een RIS. Belangrijk is om raadsleden te betrekken bij de aanschaf en de inrichting van zo'n systeem.

8. Maak een betere planning

De raad moet kunnen anticiperen op ontwikkelingen. Een termijnagenda kan de raad daarbij helpen. Daarin staat wanneer welke onderwerpen gaan spelen in een raadsperiode en welke onderwerpen in een kalenderjaar aan de orde komen via een raadsvoorstel.

9. Zorg voor meer overzicht

De raad moet het overzicht houden voor de controlerende rol. Hoe beter college de raad informeert over de stand van zaken van een dossier, hoe minder onduidelijkheid voor raadsleden.

VIDEOCLIPS

Debatteren kun je leren

Iedereen kan leren debatteren. Met het toepassen van de juiste debattechnieken maak je je standpunt helder en is de kans groter dat je je opponenten overtuigt.

Wat zijn de drie A's van debatteren? Hoe bereid je het beste een raadsvergadering voor waar een heftig debat op de agenda staat? En welke technieken pas je vervolgens toe om je opponenten en het publiek te overtuigen?

De Nederlandse Vereniging van Raadsleden informeert je over de ins en outs van het raadswerk in een serie van elf videoclips. Alle clips duren één tot twee minuten. De clips zijn te vinden in de digitale leeromgeving voor raadsleden. Zie Raadsleden.nl. De volgende onderwerpen komen aan bod:

1. Doel
2. Vorm
3. Standpunt
4. Argument
5. Houding
6. Taal
7. Strategie
8. Reactie
9. Voorbereiding
10. Overtuigen
11. Betogen

AANBEVELINGEN VOOR VIRTUEEL DEBATTEREN

Virtueel debatteren is anders dan debatteren in de fysieke raadszaal. Enkele tips:

- Neem de tijd om voor de online raads- of commissievergadering al aan te sluiten en informeel een praatje te maken met collega's.
- Spreek langzamer dan in de raadszaal en zorg ervoor dat je helder en duidelijk spreekt.
- Spreek met elkaar af dat je ook online met elkaar na afloop een borrel neemt.

Ga voor meer informatie over virtueel debatteren naar de informatiepagina op Raadsleden.nl over virtueel vergaderen:

Hoe raadsleden baat hebben bij social media

Gemeenteraden en raadsleden kunnen baat hebben bij het gebruik van social media. De mogelijkheden kunnen ze nog veel beter benutten.

Social media verlagen de drempel om in contact te komen met mensen waarmee raadsleden normaal niet zo snel mee in gesprek raken. Lokaal hebben raadsleden vaak meer te zeggen dan landelijke politici.

Raadsleden kunnen handig inspelen op issues die landelijke spelen. Daar maken ze een plaatselijke variant van. Hoe speelt dit in onze gemeente, hoe gaan wij daar mee om? Dat is meeliften met een onderwerp waar landelijk al de nodige aandacht voor is.

Daarnaast zijn er op social media allerlei deelpublieken die interessant zijn om naar te luisteren. Denk aan horecaondernemers, die je in sommige steden als groepje online zijn en waarmee je in gesprek kan treden.

TIPS & TRICKS VOOR GEMEENTEN

- Voor de vindbaarheid en herkenbaarheid van een gemeenteraad op Twitter en Facebook is het aan te raden om de term 'gemeenteraad' of 'raad' met daarachter de naam van de gemeente te gebruiken;
- Bij het gebruik van Facebook is het verstandig om gebruik te maken van een pagina en zich niet als 'persoon' aan te melden, de gemeenteraad is namelijk geen mens maar een onderdeel van het lokaal bestuur;
- Gebruik naast Facebook en Twitter andere social media platforms, zeker indien de gemeenteraad de jongeren uit zijn gemeente wil bereiken.

Kenmerken van de verschillende social media

Facebook

Het grootste netwerk is nog altijd Facebook. Een soort digitaal koffiehuis.

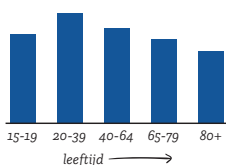
Mogelijkheden

- Groter bereik met betaalde advertenties
- Bijeenkomsten onder de aandacht brengen

Wie gebruikt het?

Jongeren met hun smartphone, ouderen op hun desktop.

Twitter

Op Twitter vindt veel discussie plaats, maar ontbreekt vaak de nuance.

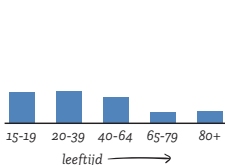
Mogelijkheden

- Jouw boodschap in de media laten belanden
- Andere politici direct confronteren

Wie gebruikt het?

Journalisten en politici, maar weinig tot geen zwevende kiezers.

Instagram

Op Instagram deel je foto's. Zware politieke onderwerpen worden vaak vermeden.

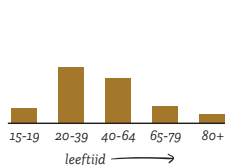
Mogelijkheden

- Inkijkje geven in je dagelijkse leven
- Video's van maximaal 1 minuut delen

Wie gebruikt het?

Jongeren onder de 30, BN'ers en internationale celebrities.

Youtube

Nu vloggers de nieuwe popidolen zijn, zit de jeugd uren per dag op YouTube.

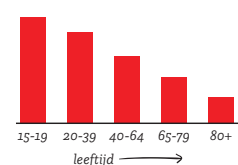
Mogelijkheden

- Met vlogs een nieuwe doelgroep betrekken
- Portfolio van beeldmateriaal opbouwen

Wie gebruikt het?

Jongeren onder de 18 gebruiken het als online community, ouderen als een videotheek.

De raad als werkgever

Hoe organiseer je de griffie?

De raad is de werkgever van de raadsgriffie. Dat is een belangrijke taak, omdat een goede verstandhouding met de griffie gedurende de raadsperiode van het grootste belang is. Maar de griffie kan alleen maar optimaal haar werk doen, als de raad weet hoe hij wil opereren. Ook is het belangrijk dat raadsleden zich realiseren dat zij werkgever zijn van de griffie.

In 6 stappen geef je de werkgeversrol van de raad vorm en inhoud.

1. Bepaal als raad aan het begin van de raadsperiode wat voor raad je wilt zijn.
2. Kies uit de raad een commissie van drie tot vijf raadsleden die de rol als werkgever van de griffie uitvoert.
3. Kies als raad welke taken de griffie wel en niet doet. Een raad die sterk gericht is op het voeren van debatten kan kiezen voor een griffier die helpt bij het opstellen van moties en amendementen. Een gemeenteraad die meer gericht is op contact met de samenleving heeft baat bij een griffier die contacten met burgers organiseert.
4. Is de positie van de griffier gelijkwaardig in de samenwerking met burgemeester en gemeentesecretaris, zodat de positie van de raad als hoogste bestuursorgaan recht wordt gedaan? Tegenwoordig is er één profiel van de griffier die recht doet aan de rol en de positie van de griffier als de voornaamste en meest nabije ondersteuner van de raad.
5. Als raad ga je zelf over je eigen ondersteuning. Leg hiervoor middelen vast in de programmabegroting. Zorg ervoor dat de griffie ook in tijden van bezuinigingen op sterkte blijft. Bezuinigingen op je eigen ondersteuning ondermijnt je positie als raad. Besef dat voor ondersteuning, onderzoek en opleiding minder dan 1 procent van de gemeentelijke begroting is gereserveerd.
6. Bij goed werkgeverschap behoort ook het aansturen van de griffie en het houden van beoordelingsgesprekken. Kijk daarbij niet alleen naar het functioneren van de griffie, maar ook naar je eigen rol als werkgever.

ONDERZOEK

Overheid in Nederland

De gemeenteraad als werkgever van de griffie

De raadsleden die actief zijn in werkgeverscommissies hebben tips voor nieuwe leden van de werkgeverscommissies die aantreden na de raadsverkiezingen van 2022:

- Let op de rolverdeling van werkgeverscommissie en griffie(r)
- Evalueer en overleg met je griffier
- Informeer en communiceer; geef aandacht aan je griffie(r)
- Beoordeel het functioneren van de griffier
- Neem je taak serieus, steun de griffier en ga er zichtbaar achter staan

Ook raadsleden buiten werkgeverscommissies hebben tips voor de raadsleden die in de nieuwe werkgeverscommissies:

- Wees je bewust van je rol als werkgeverscommissie
- Laat je niet beïnvloeden door leden van het college
- Betrek de rest van de raad bij wat je doet als werkgeverscommissie
- Schep de helderheid over wat er verwacht kan worden
- Laat de griffie(r) niet zijn gang gaan, laat de griffie(r) ook niet aan zijn lot over, maar wees een betrokken werkgever
- Houd de communicatie naar de raad open en duidelijk

Ook de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en de Vereniging van Griffiers hebben aanbevelingen opgesteld voor de volgende raadsperiode:

1. Het eerste gesprekspunt voor de nieuwe werkgeverscommissie van de raad is de vraag: wat voor raad willen we zijn en wat voor griffie(r) hoort daar bij?
2. De werkgeverscommissie informeert en betreft de rest van de raad bij het gesprek over rol, positie en taak van de griffie(r).
3. De werkgeverscommissie is zich bewust van zijn rol en positie en voert daarom bij aanvang een gesprek met de gemeentesecretaris over hoe de ambtelijke ondersteuning vanuit HRM ten behoeve van het werkgeverschap van de raad wordt ingevuld.
4. Werkgeverscommissie en griffier vormen een twee-eenheid, openheid en transparantie naar elkaar is essentieel. De werkgeverscommissie is daarom niet alleen een formele werkgever, maar geeft expliciete steun aan de griffier om de ogen en oren van de raad te kunnen zijn binnen de gemeentelijke organisatie.

Bekijk hier de video over de griffier als rechterhand van de raad

ONDERZOEK

Daadkracht

Zo denken raadsleden over hun tijdsbesteding

Het aantal uren dat gemeenteraadsleden per week kwijt zijn aan hun werk als raadslid is de afgelopen jaren gestegen. In twee jaar tijd is dat gemiddeld meer dan een uur extra per week.

In grote gemeenten is de tijd die raadsleden besteden aan het raadswerk zelfs bijna 25 uur per week, tegenover 12,8 uur in gemeenten onder de 15.000 inwoners.

Oppositieraadsleden zijn iets meer tijd kwijt dan raadsleden uit de coalitie; 17,9 om 16,7 uur. Ondanks de stijging zijn veruit de meeste raadsleden wel te spreken over hun tijdsbesteding. Slechts 15,9% wil er minder uren in steken.

Vergoeding

Meer raadsleden zijn tevreden over de maandelijkse vergoeding dan twee jaar geleden. Eind 2018 is bepaald dat vergoeding voor raadsleden met terugwerkende kracht omhooggaat met ingang de raadperiode 2018-2022. In de grootste drie gemeenten is nog wel veel ontevredenheid; daar vindt ruim zeventig procent van de raadsleden de vergoeding te laag.

Fulltime raadslid

Een ruime meerderheid van raadsleden (65,2%) uit 150.000+-gemeenten vindt dat het raadslidmaatschap een fulltimefunctie kan worden. Bij gemeenten met minder dan 15.000

inwoners wil slechts 17,5% dit. Hoe groter de gemeente, hoe meer raadsleden voorstander zijn van een fulltime raadslidmaatschap.

Verlof

Over verlofmogelijkheden die raadsleden krijgen van hun werkgevers voor de uitoefening van het raadswerk, is dik de helft tevreden (54,5%). Een op de vijf raadsleden (20,7%) is hier niet tevreden over.

Vergadermodellen

Van de raadsleden in gemeenteraden met plenaire vergaderingen (zonder commissies) geeft twee derde (66,7%) aan tevreden te zijn over de tijdsbesteding. Onder raadsleden die werken met agendacommissies is dit iets meer dan de helft (55,5%). Dat terwijl de tijdsbesteding onder raadsleden in deze twee groepen vergelijkbaar is met respectievelijk 17,2 en 16,9 uur per week.

Hoe hulptroepen van de raad in te gebruiken

De gemeenteraad is een 'lekenbestuur'. Raadsleden hebben maar beperkt tijd om het raadswerk uit te voeren, ze doen het vaak naast andere bezigheden. Het is daarom van groot belang dat de raad op een goede manier gebruik maakt van de accountant en de rekenkamer. Beiden voeren hun werkzaamheden uit in opdracht van de gemeenteraad. Accountant, ombudsfunctie en rekenkamer ondersteunen de raad om zicht te krijgen op de financiële positie van de gemeente en op de doelmatige uitvoering van beleid.

Volg deze 5 tips om gebruik te maken van hulptroepen van de raad.

1. Zorg ervoor dat elk raadslid vanaf het begin van de raadsperiode beseft dat de accountant en rekenkamer er zijn om het raadswerk te ondersteunen.
2. Stel voldoende budget beschikbaar zodat de kwaliteit van het werk van accountant, ombudsfunctie en rekenkamer is geborgd. Hanteer hierbij het richtsnoer van 1 euro per inwoner voor werkzaamheden van accountant en rekenkamer. Zorg als raad dat je dit budget reserveert.
3. Voer als raad minimaal een keer per jaar een gesprek met de accountant over de financiële positie van de gemeente.
4. Vermijd bezuinigingen op accountant, ombudsfunctie en rekenkamer. Als hoogste bestuursorgaan in de gemeente is het als raad zeker onverstandig om geld over de balk te gooien. Maar het is nog onverstandiger om op de verkeerde dingen te bezuinigen. Handhaaf dus te allen tijde het budget voor accountant, de ombudsman en de rekenkamer.
5. Reserveer daarnaast een budget op de begroting van de gemeenteraad voor het uitvoeren van eigen onderzoek, bijvoorbeeld enquêtes. Het belang hiervan is duidelijk: je kunt als raad met dit eigen budget onafhankelijk van het college bepalen wat je wilt onderzoeken.

ONDERZOEK

Jorgen Schram, Mark van Twist en
Martijn van der Steen
NSOB

Overzicht van hulptroepen van de raad

Raadsleden hebben ondersteuning nodig om de maatschappelijke effecten van gemeentelijke inspanningen beter te controleren.

1. Voer als raad aan het begin van de raadsperiode het gesprek, zodat elk raadslid beseft dat hulptroepen het raadswerk ondersteunen.
2. Zorg voor dat voldoende budget. De richtlijn is 1 euro per inwoner reserve voor onderzoek door de Rekenkamer.
3. Voer minimaal een keer per jaar een gesprek met de accountant over de financiële positie van de gemeente.
4. Vermijd bezuinigingen op belangrijke hulptroepen. Bezuinigen deze krachten holt het raadswerk uit.
5. Reserveer een budget op de begroting voor eigen onderzoek door de gemeenteraad, voor incidenteel onderzoek zoals enquêtes.

Zie ook de video over hulptroepen van de raad:

FACTSHEET

Maters & Hermsen Communicatie Journalistiek

Nut en noodzaak van de rekenkamer

Elke gemeente is bij wet verplicht om een rekenkamer of rekenkamerfunctie te hebben. Hoe een gemeente dit invult en hoeveel budget de gemeente hiervoor vrijmaakt, verschilt.

Volgens de Gemeentewet onderzoekt de rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gemeentebestuur. In onderzoeken beantwoordt de rekenkamer de vraag of het geld van de gemeente zinnig, zuinig en zorgvuldig is besteed.

De onafhankelijkheid van de rekenkamer is in de wet verankerd. De rekenkamer bepaalt dan ook zelf naar welke onderwerpen zij onderzoek doet. Een rekenkamercommissie of rekenkamerfunctie staat dicht bij de raad en is minder onafhankelijk. En de gemeente heeft meer vrijheid in de samenstelling ervan.

Sommige gemeenten werken samen en hebben een overkoepelende rekenkamer. De rekenkamers bepalen zelf welk onderwerp zij willen laten onderzoeken.

Bekijk hier de video over de rekenkamer

Kijk hier wat de rekenkamer voor jou kan betekenen

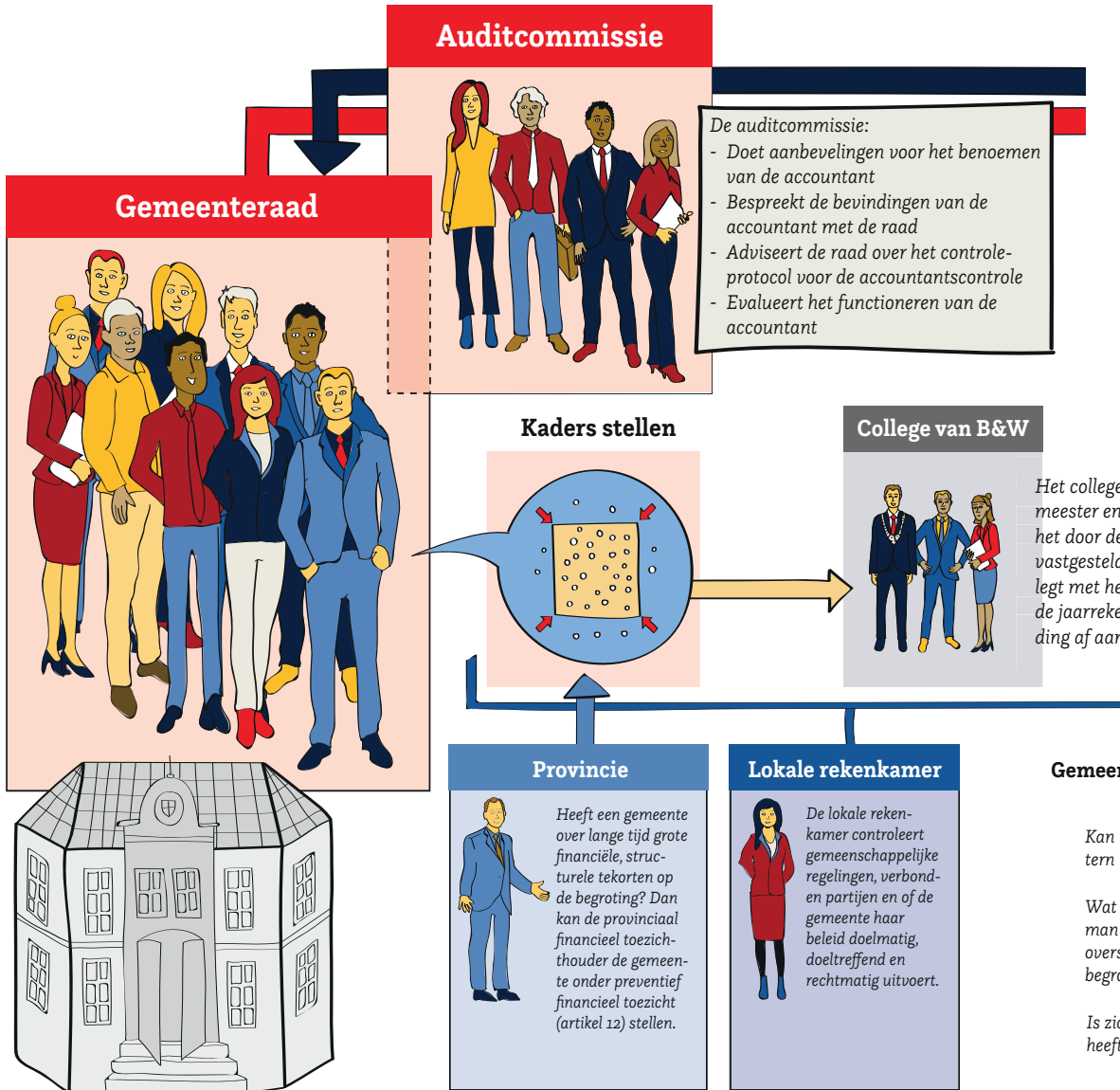

7 tips om als raadslid het beste uit de rekenkamer te halen

1. Lees alvast onderzoeken, vooral de aanbevelingen, die de rekenkamer heeft gedaan, zodat je een idee hebt van wat er al is onderzocht.
2. Praat met rekenkamerleden zodat zij weten wat er speelt in de raad en waaraan behoefte is.
3. Contact hebben én houden is cruciaal: anders werken de raad en de rekenkamer langs elkaar.
4. Zelf kun je ook onderwerpen aandragen, zolang je niet op de stoel van de onderzoeker gaat zitten.
5. Om te achterhalen wat de afwegingscriteria zijn voor onderwerpselectie, bekijk je de verordening, het onderzoeksprotocol of het reglement van orde.
6. Formuleer je een onderzoeksvraag, zorg er dan voor dat leereffecten op andere terreinen deel uitmaken van die vraag
7. Als raadslid heb je invloed op het budget van de rekenkamer. Het spreekt voor zich dat een rekenkamer met veel budget, meer middelen heeft om onderzoek te (laten) doen.

De raad als opdrachtgever van de accountant

De gemeenteraad vertegenwoordigt inwoners, stelt het te voeren beleid vast en controleert hoe College van B&W het beleid uitvoert. Bij die controlerende rol krijgt de raad ondersteuning van een accountant, de lokale rekenkamer, de provinciaal toezichthouder en de auditcommissie.

Accountant

De onafhankelijke accountant onderzoekt of de cijfers kloppen. Hij stelt vast of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en verricht twee onderzoeken. Een getrouwheidsonderzoek naar de jaarrekening en een rechtmatigheidsonderzoek naar de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

De accountant staat onder toezicht van de AFM (Autoriteit Financiële Markten).

Controleren

Het college van burgemeester en wethouders voert het door de gemeenteraad vastgestelde beleid uit. En legt met het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording af aan de raad.

Gemeentelijke organisatie

Kan de gemeente vertrouwen op een intern goed systeem van checks en balances?

Wat zegt de accountant in zijn managementletter over afwijkingen en overschrijdingen in de gemeentelijke begroting?

Is zichtbaar of het college van B&W heeft ingegrepen?

Gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen

Zijn de jaarrekeningen op tijd?

Wordt de raad door de betrokken wethouder goed op de hoogte gehouden?

Wat zijn de bevindingen van de accountant?

Zie ook de video over raadsleden en accountants

RAPPORT

De Nationale Ombudsman

De ombudsfunctie in gemeenten

De volksvertegenwoordigende rol van de raad kan worden versterkt door meer ruimte te geven aan de gemeentelijke ombudsfunctie. Raadsleden kunnen kiezen voor een eigen, lokale ombudsfunctie, maar ze kunnen ook kiezen om gebruik te maken van de Nationale Ombudsman.

Soms wordt wat denigrerend gedaan over raadsleden die in de raadsvergadering een stem geven aan boze, bange of geïnspireerde burgers via mondelinge vragen of interpellatiedebatten. Dat is onterecht. Want een raadslid heeft tot taak om dat wat onder bewoners leeft, politiek te vertalen. De gemeentelijke ombudsfunctie is daartoe een goed instrument.

Gemeenten hebben de keuze. Zij kunnen een eigen ombudsfunctie in het leven roepen. Maar ook kunnen zij een beroep doen op de Nationale ombudsman. Die is voor ruim driekwart van de gemeenten de bevoegde, lokale ombudsman. De Nationale ombudsman is er om burgers op weg te helpen als het misgaat tussen hen en de overheid. Daarnaast daagt de Nationale ombudsman overheden uit anders te kijken naar hun dienstverlening. Jaarlijks krijgt de Nationale ombudsman zo'n vijf- tot zesduizend klachten, vragen en signalen over medeoverheden. Gemeenteklachten gaan met name over de Wmo, de jeugdhulp, schuldhulpverlening, handhaving en informatieverstrekking. Van de oorspronkelijke tweedelijns klachtbehandelaar die achteraf een oordeel geeft, is de ombudsman nu meer sparringpartner die overheden helpt hun klachtbehandeling te verbeteren en samen te zoeken naar oplossingen.

Dat kan door

- Interventie
- Een vorm van bemiddeling
- Een beperkt onderzoek gericht op het snel afhandelen.
- Als deze werkwijzen niet volstaan, geeft de ombudsman een formeel oordeel over de behoorlijkheid van het overheidsoptreden.

Daarnaast onderzoekt de ombudsman op eigen initiatief onderwerpen die gemeenten aangaan. Bijvoorbeeld over maatwerk voor ondernemers die door corona in de knel zijn gekomen, informatieverstrekking rondom vergunningverlening, problemen bij inschrijvingen in de Basisregistratie Personen, knelpunten in de toegang tot schuldhulpverlening of de vrouwenopvang. Ook gemeenten wenden zich direct tot de ombudsman, doorgaans met een verzoek om informatie, een vraag om advies, de afgifte van een signaal of een verzoek om een presentatie.

MEER INFORMATIE

<https://www.nationaleombudsman.nl/professionals> (inclusief emailalerts)
Raadgeverstelefoon: 070 - 3563 550
Jan Prins, coördinator lokale ombudsfunctie:
j.prins@nationaleombudsman.nl

ONDERZOEK

Henk Bouwmans en Maarten de Winter
Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Tips en adviezen om werkdruk te verminderen

Raadsleden ervaren vaak dat er teveel werk op hun bordje ligt. Daar kun je iets aan doen. Zowel jij als persoon als gezamenlijk in de raad.

Heb je het gevoel dat je teveel hooi op je vork neemt? Dan ervaar je dat als een last, vooral als deze situatie langere tijd duurt. De voldoening voor het werk eb't weg, voor ontspanning is minder tijd, van vrije tijd geniet je minder, het gevoel knaagt dat er nog werk te wachten ligt.

Dit overkomt menig raadslid. Deze werkdruk hangt vaak samen met het raadswerk. Raadsleden besteden volgens het Nationaal Raadsledenonderzoek steeds meer tijd aan het raadswerk en ervaren meer druk in de balans tussen het raadswerk en de overige activiteiten van een raadslid.

Zie voor meer informatie de handreiking *Werkdruk onder raadsleden*, op Raadsleden.nl.

ADVIEZEN VOOR RAADSLIEDEN

- Breng in kaart welke activiteiten je per dag hebt. Maak daarbij gebruik van een schema dat laat zien hoeveel tijd je besteedt aan welke activiteit.
- Beantwoord de volgende vragen:
 - Van welke activiteiten krijg ik de meeste energie?
 - Waaraan wil ik meer tijd willen besteden?
 - Welke keuzes horen daarbij?
 - Wat kunnen anderen doen om meer tijd te hebben voor activiteiten die mij meerwaarde geven? Bespreek dit met hen.

ADVIEZEN VOOR DE RAAD

- Stel als raad prioriteiten vast. Wat zijn dossiers die aandacht en debat vragen en welke dossier hebben dit minder nodig? Kijk bij de beantwoording naar wat je als raad wil bereiken voor de samenleving.
- Kijk hoe werkzaamheden in de raad belegd worden. Moet elke fractie elk dossier volgen en er het woord over voeren, of kunnen we in de raad afspraken maken over het volgen van gemeenschappelijke regelingen door middel van het aanwijzen van een raadsrapporteur.
- Reflecteer eenmaal per jaar hoe je als raad functioneert. Zitten we nog op de strategische koers? Waar zitten de knelpunten?
- Kijk als raad of meer ondersteuning nodig hebt bij de griffie of in de vorm van fractieondersteuning.

Regionale samenwerking

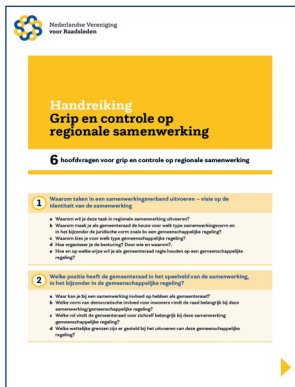
Democratische controle op samenwerkingsverbanden

Steeds meer gemeentelijke taken worden uitgevoerd in regionaal verband door de samenwerking van een of meer gemeenten. De gezamenlijke gemeenteraden zijn direct of indirect (via bestuurders/afgevaardigden in de regio) verantwoordelijk voor koers, uitvoering en controle op deze samenwerkingsverbanden en 'verbonden partijen'.

- Een veelgehoorde klacht van gemeenteraden is dat ze vaak maar moeilijk grip krijgen op deze regionale samenwerkingsverbanden, waardoor hun democratische controle nogal eens tekortschiet. Twee derde van de respondenten vindt het toenemend aantal gemeenschappelijke regelingen een (sterke) bedreiging voor de lokale democratie.
- Een derde vindt dat raadsleden zich moeten organiseren in een 'regionale raadskring' om meer grip op regionale samenwerkingen te krijgen. Een aantal raadsleden geeft aan dat er dan wel nagedacht moet worden over de zetelverdeling in een dergelijke raadskring en het mandaat. Ook zou een oplossing kunnen zijn dat een deel van de raad lid wordt van het regiobestuur. Zo zou de zeggenschap van de kleinere gemeenten ten opzichte van grotere gemeenten in de regio versterkt kunnen worden.
- In ieder geval is het van belang dat de raad aan het begin van een nieuwe raadsperiode bespreekt aan welke regionale samenwerkingsverbanden de gemeente deelneemt. Zo kan de raad bepalen wat nut, noodzakelijkheid en wenselijkheid hiervan is.

Het begrip regionale samenwerking

Onder regionale samenwerking verstaan we alle vormen van samenwerking van gemeentelijke taken door twee of meer gemeenten, plus ook samenwerking tussen gemeenten en andere (private) partijen, bijvoorbeeld uitvoeringsorganisaties.

EVALUATIE

Nederlandse Vereniging voor
Raadsleden

Grip op regionale samenwerking

Welke mogelijkheden heb je als raadslid om meer grip te krijgen op regionale samenwerking en verbonden partijen? De handreiking 'Grip op regionale samenwerking' laat zien hoe je als raad kunt sturen en controleren op regionale samenwerking.

Steeds meer gemeentelijke taken worden uitgevoerd in regionale samenwerking met buurgemeenten. Hoewel de raad het hoogste bestuursorgaan in de gemeente is, ervaren raadsleden in de praktijk vaak niet dat zij het meest invloedrijk zijn.

De raad kan hier wat aan doen door gezamenlijk te bepalen wat de raad wil met de samenwerkingsverbanden en op welke manier de raad de grip en controle wil uitvoeren om de democratische legitimatie te waarborgen. De vragen in de handreiking 'Grip op regionale samenwerking' bieden een handvat hiervoor.

- Waarom wil je als raad taken in een samenwerkingsverband uitvoeren? Zorg voor een visie op de identiteit van de samenwerking.
- Welke positie heeft de gemeenteraad in het spelveld van de samenwerking, in het bijzonder in de gemeenschappelijke regeling?
- Op welke wijze wil je sturen en invloed op de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling uitoefenen?
- Hoe wil je als gemeenteraad toetsen en controleren of dat wat is afgesproken ook wordt uitgevoerd in de gemeenschappelijke regeling?
- Hoe hou je als gemeenteraad zicht op risico's in de gemeenschappelijke regeling en welke voorwaarden moeten worden vervuld als je de regeling wilt beëindigen?

- Hoe regel je de monitoring en verantwoording op de uitvoering van de taken van de gemeenschappelijke regeling?

Aanbevelingen voor regionale invloed van gemeenteraden

1. Kijk met een kritische en politieke blik naar het reilen en zeilen van samenwerkingsverbanden jaarverslagen, jaarrekeningen en budgetten van regionale besturen zijn keurige presentaties, zonder dat doelen, middelen, resultaten, programma's en afwegingen inzichtelijk zijn.
2. Opereer als raadsleden regionaal. Als ze zich blijven richten op lokale belangen kunnen raden gemakkelijk tegen elkaar worden uitgespeeld.
3. Ga aan de slag met nieuwe vormen van gezamenlijke regionale besluitvorming door gemeenteraden. Raden krijgen zo een veel grotere regionale invloed dan nu in de meeste regio's het geval is.

OPINIE

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Raadsleden over regionale samenwerking

Hoe ervaren raadsleden de controle op regionale samenwerkingsverbanden van gemeenten? Veel raadsleden hebben moeite met het toezicht op deze samenwerkingsverbanden. Ze stellen ook oplossingen voor.

Door regionale samenwerking kan de gemeente meer bereiken dan individueel, zo spreekt uit verzamelde meningen van raadsleden. Ook wordt vaak via regionale samenwerking (co)financiering gevonden. Controle en invloed op de (regionale) samenwerkingsverbanden door individuele raden is echter moeilijk. Dit komt omdat het samenwerkingsverband meer op afstand staat van de raad, andere partijen ook belangen hebben en er vaak indirecte vertegenwoordiging is van de raad.

De omvang, de veelheid van gemeenten, de kilometers papier en de tijdsdruk maken het erg lastig om die invloed en controle uit te oefenen. Je bent als raad meestal te laat om nog bij te sturen en omdat alle andere gemeenten al X hebben gezegd, kun je geen Y meer zeggen. Ook de invloed die de vertegenwoordiger van de eigen gemeente heeft in de regionale verbanden is marginaal. Daardoor krijgen raadsleden het gevoel dat er bestuurd wordt voor hen, over hen, maar zonder hen.

Voor bijsturen hebben raadsleden te weinig structurele instrumenten. Daardoor is het lastig om bij regionale samenwerkingsverbanden alle nuttige data boven water te krijgen. Vaak komt er heel veel informatie op papier, maar de gegevens die ertoe doen moeten er dan uitgefilterd worden. Het gevolg is dat collegeleden besluiten

nemen vanuit de betrokken gemeenten, zonder afstemming vooraf met de raad.

AANBEVELINGEN

1. Organiseer een gezamenlijke introductieavond met betrokken gemeenten, om te komen toe een meer gezamenlijke standpuntbepaling Enkele zuid-Drentse gemeenten deden hiermee ervaring op.
2. Voeg enkele raadsleden toe aan de besturen van de samenwerkingsverbanden. Die koppelen terug aan de betrokken gemeenteraden.
3. Betrek de gemeenteraden vooraf beter bij de oriëntatiefase van een onderwerp, en niet pas voorafgaande aan de besluitvormingsfase.
4. Benoem bij regionale samenwerkingsverbanden een Regionale Raad van Toezicht, bestaande uit raadsleden van de verschillende gemeenten in het samenwerkingsverband.

Zie ook het Landelijk Raadsledenonderzoek over grip en controle op regionale samenwerking, gemeenschappelijke taken en herindeling.

FORMAT

Fred Claasen en Steven de Vries
Hiemstra & De Vries

Informatieformat voor regionale samenwerking

Er is een informatieformat ontwikkeld die raadsleden beter grip en controle geeft op regionale samenwerking. Raadsleden kunnen hun informatiepositie er eenvoudig mee versterken.

Dit format is gebaseerd op de diverse manieren waarop raadsleden grip en controle proberen te krijgen op samenwerkingsverbanden binnen hun regio's.

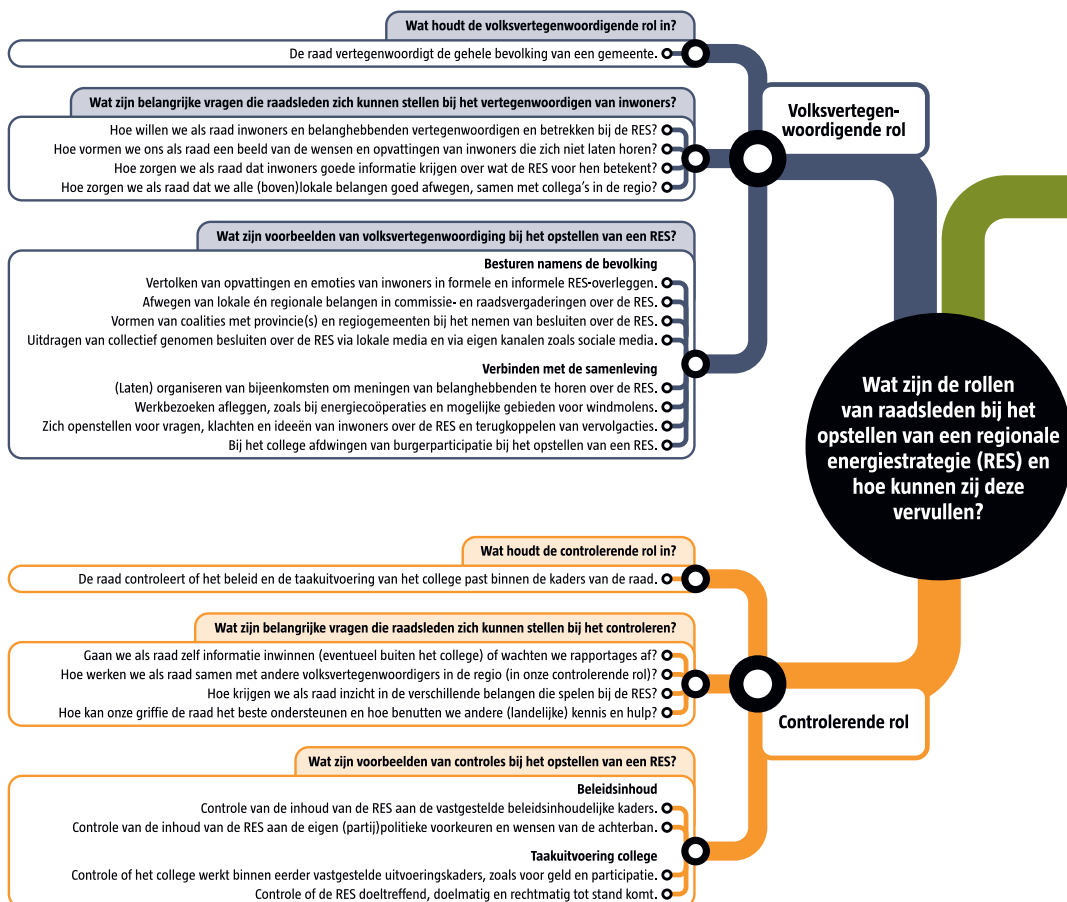
Samenwerking met andere gemeenteraden in een gemeenschappelijke regeling wordt gemakkelijker als betrokken partijen het format gebruiken. Voor de gemeenschappelijke regeling en voor verbonden partijen is het ook relatief eenvoudig om deelnemers via het format te bedienen met uniforme informatie.

Het format wordt geladen met informatie die bij elke gelegenheid van pas komt. Bijvoorbeeld: wie zijn de deelnemers en hoe is de zeggenschap verdeeld? Het format is 'clickable', waardoor gebruikers eenvoudig bij de informatie komen.

Wat energietransitie betekent voor raadsleden

In het concept-Klimaatakkoord staat dat gemeenten en provincies een energiestrategie voor hun regio (RES) op dienen te stellen. De Argumentenfabriek biedt inzicht in wat dit betekent voor raadsleden, gemeenten en regio's.

Rollen van raadsleden bij een regionale energiestrategie

Rollen voor raadsleden

Energietransitie per regio

Samenwerkende partijen in de regio

Kaderstellende rol

Wat houdt de kaderstellende rol in?

- De raad stelt algemene kaders vast, waarbinnen het college van burgemeester en wethouders kan bewegen.

Wat zijn belangrijke vragen die raadsleden zich kunnen stellen bij het formuleren van kaders?

- Hoe sturend willen we dat de gemeente is in het RES-netwerk en wat betekent dit voor onze rol als raad?
- Hoeveel ruimte willen we als raad laten aan het college, professionals en inwoners?
- Willen we als raad vooral op de inhoud van de RES sturen of meer op het proces van de totstandkoming?
- Nemen we als raad zelf initiatieven voor het stellen van kaders of wachten we af waar het college mee komt?
- Welke maatschappelijke doelen willen we dat er in de RES komen naast elektriciteit en warmte?
- Welke bestuurlijke taken en bevoegdheden willen we als raad regionaal organiseren en welke lokaal?
- Willen we extra energie opwekken voor andere gemeenten of regio's en zo ja, onder welke voorwaarden?

Wat zijn voorbeelden van kaders bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

- Kaders voor het lokale en regionale ambitieniveau op het gebied van duurzame elektriciteit en warmte.
- Kaders voor het opwekken van elektriciteit, zoals hoe inwoners financieel profiteren van energieprojecten.
- Kaders voor ruimtelijke ordening, zoals zuinig en meervoudig ruimtegebruik.
- Kaders voor de inzet van het college in VNG-verband, zoals over de landelijke verdeelmethode.

Organisatie

- Kaders voor wie te betrekken bij het vormen van de RES en op welke manier, zoals via een stuurgroep of denksessies.
- Kaders voor de wijze en/of momenten waarop raadsleden informatie krijgen over de voortgang van de RES.
- Kaders voor het tijdspad voor het opstellen van de RES (en de relatie met het landelijk tijdspad).
- Kaders voor het budget dat de raad beschikbaar stelt voor het opstellen en uitvoeren van een RES.

Besluitvorming

- Kaders voor de rol van de raad bij het besluiten over de startnotitie, de concept-RES en de definitieve RES.
- Kaders voor de wijze waarop gemeenten afzonderlijk én in de regio overleggen en besluiten.
- Kaders voor (het expliciteren van) de beleidsruimte die raadsleden hebben voor lokale en/of regionale keuzes.
- Kaders voor de wijze waarop onze gemeente omgaat met andere decentrale overheden in geval van conflicten.
- Kaders voor hoe de inhoud van de RES te verankeren in formeel beleid zoals in een Omgevingsvisie en/of -plan.
- Kaders voor hoe te besluiten over duurzame projecten die lopen of starten voordat de RES is vastgesteld.

Participatie

- Kaders voor hoe en met welk doel inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij het opstellen van de RES.
- Kaders voor de informatievoorziening aan inwoners en andere belanghebbenden over de RES.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van de rollen die gemeenteraadsleden hebben bij het opstellen van een regionale energiestrategie (RES). Ook geeft de kaart voorbeelden en hulpvragen voor het invullen van deze rollen.

Gemeenten, provincies en waterschappen hebben vanuit het klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio

energiestrategieën op te stellen. Nederland is hiertoe opgedeeld in dertig regio's, op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UWV). Wat een RES precies inhoudt, staat op een aparte kaart.

Deze kaart is gemaakt op basis van literatuur en drie denksessies met deskundigen. Wij danken allen voor hun denkwerk.

ADVIES

Jan Polman en Rien Fraanje
Raad voor het openbaar bestuur

Grip op gemeentelijk budget in de regio

Kijk niet alleen hoe overheidstaken in de regio efficiënter kunnen worden bestuurd en uitgevoerd, maar ook naar de democratische legitimiteit ervan.

Een steeds groter deel van het gemeentelijk budget verdwijnt in regionale samenwerking, zonder politieke invloed van de gemeenteraad.

Het gaat om een fors deel van het gemeentelijk budget: meer dan 20 procent van de gemeentelijke uitgaven gaat via regionale samenwerking en verbonden partijen en voor kleine gemeenten met minder dan vijftigduizend inwoners lopen de uitgaven voor regionale samenwerking op tot 40 procent van de gemeentelijke uitgaven.

Het aantal samenwerkingsverbanden per gemeente blijft groeien: van 1095 in 2017 naar 1284 in 2020, een stijging van 17 procent. Gemeenten en daarmee gemeenteraden zijn verantwoordelijk en betrokken bij gemiddeld 33 samenwerkingsverbanden, ten opzichte van 27 in 2017.

Aanbevelingen van de Raad van Openbaar Bestuur

1. Een aparte regionale bestuurslaag met eigen direct gekozen democratische organen is niet nodig. Maak afspraken in de regio over welke volksvertegenwoordiging verantwoordelijk is voor de democratische borging: de gemeenteraad of provinciale staten.
2. Vorm overal in het land voor alle taken dezelfde regio's. Uitvoering van gemeentelijke taken in de regio mag niet worden opgelegd door het Rijk, maar is een verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies in de betreffende regio.
3. Versterk de rol van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Zie ook het rapport over een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking.

Veiligheid in de gemeente: ook een zaak van de raad

De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde en de veiligheid in de gemeente. Zo staat het omschreven in de wet. Die duidelijkheid is er niet voor niets: de burgemeester heeft vanwege deze verantwoordelijkheid bevoegdheden die de andere collegeleden niet hebben.

Maar de veiligheid is ook de verantwoordelijkheid van de raad. Want het is de raad die in het eerste jaar van de raadsperiode samen met de burgemeester een integraal veiligheidsplan opstelt. De raad bepaalt hierdoor mede wat er nodig is aan politie- en veiligheidscapaciteit voor een veilige leefomgeving en voor een veilige uitvoering van te houden evenementen. Dit is een belangrijke verantwoordelijkheid van de raad, omdat veiligheid en openbare orde iedere burger in de gemeente raakt.

Met 4 handvatten geef je invulling aan je taak om de veiligheid in je gemeente te organiseren.

1. Bespreek in de eerste drie maanden van de nieuwe raadsperiode wat je als raad belangrijk vindt als het gaat om veiligheid van de inwoners en het veilig regelen van evenementen.
2. Bespreek de wensen die je op dit gebied hebt met de burgemeester en stel voor het einde van het eerste kalenderjaar van de raadsperiode een integraal veiligheidsplan vast.
3. In een jaar gebeurt er veel in een gemeente op het gebied van veiligheid en openbare orde. Het is goed als je als raadslid daar bovenop zit: wat ging er goed en wat had er anders gemoeten? Praat daar minimaal één keer per jaar over met de burgemeester. Kijk of het integraal veiligheidsplan nog bij de tijd is.
4. In het laatste jaar voor de verkiezingen is het belangrijk om als raad het gemeentelijk beleid op het gebied van openbare orde en veiligheid tegen het licht te houden. Zeker als er op bepaalde punt onvrede heerst onder de bevolking. Stel als afzwaaiende raad een evaluatie op en geef verbeterpunten aan de nieuwe raad door.

INTRODUCTIE

Centrum voor Criminaliteitspreventie
en Veiligheid (CCV)

Waarom het veiligheidsbeleid belangrijk is voor raadsleden

Veiligheid is een belangrijk onderwerp voor raadsleden. Vooral omdat het zo belangrijk is voor inwoners. Die willen in een veilige gemeente wonen. Als raadslid kun je daar je steentje aan bijdragen.

Verbale agressie, bedreiging en intimidatie vormen nog steeds een probleem. Lang niet in alle gemeenten (47%) worden bedreiging en agressie besproken. Vier op de tien raadsleden hebben hier wel behoefte aan. De bekendheid met het integrale veiligheidsplan is lager dan in 2015. Ongeveer zeven op de tien raadsleden weten ervan. Nauwelijks de helft zegt over voldoende informatie en deskundigheid te beschikken om goede afwegingen te maken. Wel is het contact via social media met inwoners toegenomen de laatste jaren. Raadsleden maken voor dit contact ook veel gebruik van lokale kranten.

Goede raad

1. Zorg dat je als raadslid bekend bent met het integraal veiligheidsplan van je gemeente. Houd het plan levend tijdens de raadsperiode.
2. Bespreek gedragsregels over het gebruik van social media binnen je fractie of raad.
3. Neem als raad de inwoners serieus. Durf als gemeente sorry te zeggen als iets fout gegaan is.
4. Zorg dat het vertrouwen van inwoners op de agenda van de raad en de gemeente blijft staan.
5. Blijf op de hoogte van initiatieven die organisaties ontwikkelen over lokale veiligheid.

De volgende onderwerpen maken onderdeel uit van het veiligheidsbeleid van gemeenten:

- De gemeentelijke regierol op veiligheid
- De inzet van de politie op lokaal niveau
- Regionaal veiligheidsbeleid
- Jeugd en veiligheid
- Georganiseerde en ondermijnende criminaliteit
- Cameratoezicht
- Inbraak
- Drugsbeleid
- Huiselijk geweld
- Veiligheid en zorg
- Veiligheidsbeleving

**Meer informatie
voor raadsleden
over veiligheid**

**Zo denken
raadsleden over
veiligheidsbeleid**

ONDERZOEK

Overheid in Nederland

Wat inwoners vinden van veiligheid in de gemeente

Een kwart van de raadsleden vindt dat het college van Burgemeester en Wethouders de eigen gemeenteraad niet betreft bij de locatiekeuze voor de opvang van vluchtelingen.

Van de raadsleden die te maken hadden met de opvang van asielzoekers, zegt 43 procent dat het college de gemeenteraad volledig betreft bij het soort opvang. Daarentegen zegt van de raadsleden 30 procent dat de raad slechts gedeeltelijk is betrokken en 18 procent dat de raad niet door het college betrokken is bij de keuze van het soort van opvang, en dus veelal te laat wordt geïnformeerd.

Wat je als raadslid kan doen als inwoners zich onveilig voelen

- Verschijnen er opmerkelijke cijfers over criminaliteit en overlast in een bepaalde wijk of buurt (een forse daling of stijging)? Ga er kijken en praten om vast te stellen wat er speelt of zou kunnen spelen. Dit maakt successen, serieuze problemen of fouten in de registratie zichtbaar.
- Leg aangekondigde én onaangekondigde werkbezoeken af met de raadscommissie of raadsfractie.
- Leg werkbezoeken af aan 'laaggeplaatste' functionarissen (bijvoorbeeld bij het OV, bij stadstoezicht, onderwijsinstellingen of een postbode). Zij vertellen een verhaal meestal zonder politiek te bedrijven. Het levert straatinformatie op die een raadslid kan 'plaatsen' en vertalen.
- Ga ook 'ongeorganiseerd' op pad, zonder je bekend te maken als raadslid. Dit levert informatie op die niet is beïnvloed door allerlei voorbereidingen.
- Spreek niet alleen met bewonersorganisaties, maar ook met ongeorganiseerde bewoners. Denk aan bloemisten, kappers, snackbarhouders, taxichauffeurs, senioren, moeders bij school of hangjongeren.
- Observeer op relevante locaties, zonder mensen aan te spreken. Hoe ziet een buurt er bijvoorbeeld uit met sociale huurwoningen? Is deze schoon en heel of zijn er al tekenen van fysiek of sociaal verval? Valt er wat te beleven voor tieners?
- Nodig burgers uit in de gemeenteraad om te vertellen over concrete problemen die zij ervaren.
- Zet eerst een thema op de agenda, bijvoorbeeld met een raadsvraag, via een inspreker of door een incident aan de orde te stellen. Blijf volgen wat bestuur, politie en andere partijen (bijvoorbeeld jongerenwerk) doen om het veiligheidsprobleem aan te pakken.

Zelfscan persoonlijke veiligheid

De zelfscan persoonlijke veiligheid bevat 18 vragen in 4 categorieën. Deze categorieën zijn:

Veiligheid in en om de woning	Veiligheid en gezin	Veiligheid en digitale communicatie	Veiligheid onderweg

Het invullen van de zelfscan kost je ongeveer 5 minuten. Na het invullen van de vragen kun je direct jouw persoonlijke advies met veiligheidsmaatregelen downloaden.

De zelfscan is geschikt voor alle politieke ambtsdragers (gemeenteraadsleden, wethouders, burgemeesters, Statenleden et cetera).

Start de zelfscan

SCAN

Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)

Zo verhoog je als raadslid je eigen veiligheid

Als raadslid kun je iets doen om je eigen veiligheid te vergroten. Maak daarvoor gebruik van de zelfscan voor raadsleden.

Er is een duidelijke trend zichtbaar in de toename van agressie en geweld tegenover raadsleden sinds 2014, aldus ministerie van BZK. Dit vormt een risico voor de integriteit, kwaliteit en continuïteit van het openbaar bestuur en kan het democratisch proces in gevaar komen. Vooral als politieke ambtsdragers zich hierdoor laten beïnvloeden bij het nemen van besluiten.

De overheid neemt daarom maatregelen om de veiligheid van politieke ambtsdragers te vergroten, ook die van raadsleden

Als raadslid kun je zelf maatregelen nemen om de kans te verkleinen dat je slachtoffer wordt van agressie en geweld te verkleinen. Welke maatregelen dit zijn, ontdekken je met de zelfscan persoonlijke veiligheid.

Deze zelfscan is door het Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) speciaal ontwikkeld voor raadsleden en andere politieke ambtsdragers, zoals burgemeesters en wethouders. De zelfscan stelt je achttien vragen in vier categorieën:

1. Woningen
2. Gezin
3. Digitale communicatie
4. Onderweg

De vragen geven antwoorden op de vraag wat te doen om de kans op agressie en intimidatie te verkleinen. Het invullen van de zelfscan kost ongeveer vijf minuten. Na het invullen is het persoonlijke advies met veiligheidsmaatregelen direct te downloaden.

Bekijk hier de jongste data over veiligheid van raadsleden

PRAKTISCH

Netwerk Weerbaar Bestuur

Netwerk helpt om raadswerk veilig uit te oefenen

Het Netwerk Weerbaar Bestuur spant zich gezamenlijk in voor een weerbaar bestuur waarin politieke ambtsdragers hun ambt veilig en integer uit kunnen oefenen.

Word je geconfronteerd met vraagstukken over je veiligheid (intimidatie, bedreiging, agressie en geweld), dan kun je terecht bij het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur (OT). Het OT geeft je een vertrouwelijke steun in de rug en adviseert welke vervolgstappen je kan of soms moet nemen. Doe bij bedreiging, agressie of intimidatie aangifte bij de politie. Op die manier kun je bijvoorbeeld geleden schade vergoed krijgen.

Het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur biedt je een breed en snel in te schakelen netwerk van vakgenoten, experts en ervaringsdeskundigen. Neem vertrouwelijk contact op via het telefoonnummer 070-3738314. Je krijgt dan een contactpersonen van het Ondersteuningsteam die met je meedenkt, adviseert en waar nodig netwerkpartners inschakelt.

Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur: 24 uur per dag bereikbaar

Het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur is dag en nacht bereikbaar om raadsleden en andere politieke ambtsdragers die zich bedreigd voelen te ondersteunen. Het team biedt een steun in de rug, advies en een luisterend oor. Het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur is bereikbaar via 070-3738314. De contactpersonen voor raadsleden zijn Henk Bouwmans en Lianne Spanbroek.

De burgemeester

Wat voor voorzitter wil je als raad?

De burgemeester heeft een bijzondere functie binnen een gemeente. Hij is namelijk voorzitter van de raad, maar ook van het college.

- Sinds de invoering van het duale bestel in 2002 heeft de raad een grote verantwoordelijkheid bij de benoeming van de burgemeester. Bij een burgemeestersvacature bepaalt de raad wat voor type burgemeester men wenst (profielschets). Deze schets gaat naar de Commissaris van de Koning. De sollicitatiebrieven komen vervolgens bij deze functionaris binnen. De raad stelt uit zijn midden een vertrouwenscommissie samen die vervolgens gesprekken voert met kandidaten. De raad draagt twee kandidaten voor, waarbij men aangeeft welke van de twee de voorkeur heeft. De keuze wordt formeel omgezet in een Kroonbenoeming (koning en minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). De keuze van de raad is sinds 2002 altijd gevolgd.
- De procedure voor een waarnemend burgemeester verloopt anders. Hij/zij wordt aangesteld door de Commissaris van de Koning. Maar ook in dit geval heeft de raad een functie, want de aanstelling gebeurt pas als de raad de kandidaat heeft aanvaard. Hiertoe licht de Commissaris van de Koning een commissie uit de raad of de fractievoorzitters in over de voordracht voor een waarnemend burgemeester. Zij hebben het recht om de voorgestelde keuze af te wijzen.
- Na de benoeming van de burgemeester heeft de raad nog een belangrijke functie. De raad stelt namelijk bij het begin van de raadsperiode een commissie in die functioneringsgesprekken met de burgemeester voert. De raad informeert de Commissaris van de Koning over de uitkomst van deze gesprekken.
- De raad gaat ook over het ontslag van de burgemeester. Zonder vertrouwen in de raad kan een burgemeester niet functioneren. De gemeenteraad heeft dus een machtige positie bij de benoeming van een burgemeester.

ADVIES

Raad voor het openbaar bestuur (ROB)

In 7 stappen naar een goede relatie met de burgemeester

De raad heeft een stevige positie bij benoeming, herbenoeming en eventueel ontslag van de burgemeester. Regelmatig de dialoog zoeken met de burgemeester is een goede manier om de verhoudingen optimaal te maken.

Stap 1. Zorg ervoor dat de gesprekken die gaan over de relatie met de raad anders zijn dan die voor regulier overleg. De burgemeester moet ook feedback kunnen geven op het functioneren van de raad. Bouw daarom aparte gesprekken hiervoor in.

Stap 2. Zorg ervoor dat deze gesprekken regelmatig plaatsvinden, maar niet zo vaak dat ze een belasting worden voor de toch al volle vergaderagenda's. Eens per kwartaal is een geschikte frequentie. Raadsleden en burgemeester moeten de frequentie afstemmen op eigen voorkeur, noodzaak en mogelijkheid.

Stap 3. Voer geen gesprekken tussen de burgemeester en de hele raad. Dat is een ongelijkheid in het nadeel van de burgemeester. Stel een goede vertegenwoordiging van de raad samen, met drie of vier raadsleden, zodat de burgemeester zich volwaardig deel van het gesprek kan voelen.

Stap 4. Voer een agenda waar deelnemers zich op kunnen voorbereiden. Stel zo mogelijk stukken beschikbaar en plan goed. Hiermee maak je als raad helder dat het gaat om een inhoudelijk gesprek waar resultaten uit voortkomen.

Stap 5. Zorg voor een duidelijke rolverdeling. Zo is het goed als er een gespreksleider is die niet als inhoudelijk deelnemer meedoet aan de gesprekken. Eventueel kan dit iemand van buiten de raad zijn. Breng duidelijke standpunten en argumenten in, die helpen om het gesprek gestructureerd te laten verlopen.

Stap 6. Zorg voor verslaglegging, zodat deelnemers altijd dezelfde informatie hebben over wat er is gezegd bij de gesprekken. Deze kunnen helpen bij volgende gesprekken.

Stap 7. Bepaal tijdens de gesprekken onderwerpen die later aan de orde kunnen of moeten komen. Op deze manier krijgen de partijen een gezamenlijke agenda.

De raad en de burgemeestersbenoeming

De gemeenteraad heeft de belangrijkste en doorslaggevende rol in de benoeming van een nieuwe burgemeester. De raad maakt een profielschets, voert sollicitatiegesprekken en doet aanbevelingen. De commissaris van de Koning (CdK) en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nemen de besluiten. En de koning tekent het Koninklijk besluit.

1
Nadat de CdK het vertrek van de oude burgemeester heeft aangekondigd, informeert hij de raad over de globale planning van de verkiezingsprocedure.

2
De gemeenteraad kiest uit zijn midden een vertrouwenscommissie en bepaalt aan de hand van de planning hoe deze commissie te werk gaat.

5
De CdK selecteert geschikte kandidaten en deelt zijn oordeel, inclusief alle sollicitatiebrieven, met de vertrouwenscommissie. De commissie kan de CdK verzoeken om sollicitanten aan zijn selectie toe te voegen of eruit te halen. De commissie bepaalt uiteindelijk wie ze uitnodigt voor een gesprek.

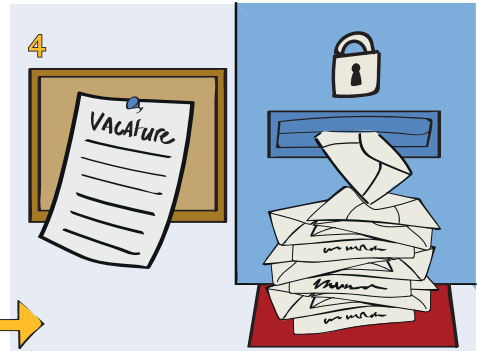
6
De vertrouwenscommissie voert de sollicitatiegesprekken met de geselecteerde kandidaten.

Bekijk hier de video

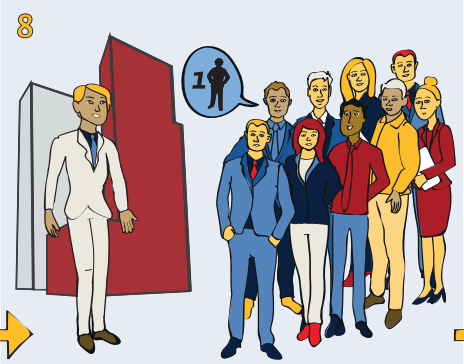
3
Als de raad weet wat ze zoekt in een nieuwe burgemeester, stelt de vertrouwenscommissie een profielschets op. Hierbij kan de vertrouwenscommissie inwoners of externen om input vragen. Heeft de CdK de schets goedgekeurd...

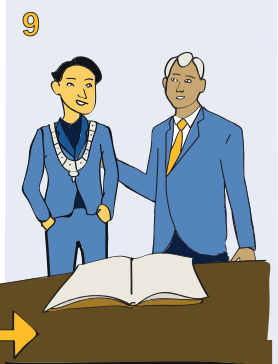
4
... dan wordt de profielschets vertaald in een vacature. Ontvangt de CdK te weinig sollicitatiebrieven, dan kan de sluitingstermijn van de vacature worden verlengd. Let op: vanaf dit moment heeft de vertrouwenscommissie geheimhoudingsplicht.

7
Na de gesprekken brengt de commissie verslag uit aan de raad en de CbK. De vertrouwenscommissie maakt een keuze en informeert de raad vertrouwelijk wie nummer 1 en wie nummer 2 op de aanbeveling is.

8
Achter gesloten deuren neemt de raad een besluit over de eerste en de tweede aanbeveling. In het openbare gedeelte van de vergadering maakt de raad alleen de eerste naam bekend aan de minister van BZK. En de CdK deelt alle bevindingen en aanbevelingen met de minister van BZK.

9
De uiteindelijke benoeming van de nieuwe burgemeester is een Koninklijk besluit.

'Hoeder van de raad' of 'functie zonder inhoud'?
Een beschouwing op het vicevoorzitterschap van de
gemeenteraad

dr. Niels Karsten MA
Sabine van Zuydam MSc
04-12-2017

TILBURG UNIVERSITY

ONDERZOEK

dr. Niels Karsten MA Sabine van Zuydam MSc
Tilburg University

Hoe een vicevoorzitter van de raad aan te stellen

Met het installeren van een nieuwe raad, komt ook de positie van vicevoorzitter van de raad weer vrij. De raad kan zelf kan beslissen wie hij vicevoorzitter wil maken.

Een vicevoorzitter van de raad is niet verplicht. De rol is om de burgemeester te vervangen als raadsvoorzitter als die afwezig is. Wanneer alle wethouders afwezig zijn, is de vicevoorzitter van de gemeenteraad de eerste vervanger van de burgemeester.

De keuze voor een vicevoorzitter maakt de raad bij aanvang van de raadsperiode. Doet de raad dit niet, dan wordt het voorzitterschap van de gemeenteraad bij verhindering of ontsteltenis van de burgemeester waargenomen door het langstzittende lid van de raad.

In hoofdlijnen zijn er drie varianten voor het invullen van de rol van de vicevoorzitter van de raad.

1. Minimale variant: de vicevoorzitter vervangt de burgemeester alleen wanneer deze daadwerkelijk verhinderd is.
2. Portefeuille-variant: de vicevoorzitter vervangt de burgemeester wanneer zijn/haar portefeuilles aan bod komen.
3. Uitgebreide variant: de vicevoorzitter treedt op als hoeder van de raad en als politiek gezicht naar buiten.

9 aanbevelingen voor het benoemen van een vicevoorzitter van de raad

1. Overschat de rol van de vicevoorzitter niet, maar onderschat haar evenmin.
2. Voer, met respect voor ieders verantwoordelijkheden, het gesprek over de rol van de vicevoorzitter.
3. Maak een bewuste afweging ten aanzien van het al dan niet benoemen van een vicevoorzitter.
4. Maak procesafspraken, kortom een procedure over het keuzeproces om te voorkomen dat de raad ad hoc beslissingen neemt.
5. Ga na wat de gemeenteraad van een vicevoorzitter verwacht.
6. Voorkom onnodige politisering.
7. Zorg dat de vicevoorzitter neutraal kan opereren, maar tegelijk ook 'gewoon' raadslid kan zijn – let daarbij in het bijzonder op de positie van de fractievoorzitter als vicevoorzitter.
8. Bied, waar nodig, trainings- en ontwikkelingsmogelijkheden aan.
9. Leg de wettelijke bepalingen en het rechtspositiebesluit nog eens langs de meetlat.

RECHTEN VAN DE RAAD

VIDEOCLIPS

Nederlandse Vereniging van Raadsleden
Avenlien de Haan-Kamminga
Noordelijke Academie
voor het Openbaar Bestuur
Senior Lecturer Law and
Administration

8 kennisclips over rechten van de raad

Wat zegt de wet over de gemeenteraad? Wat kan en mag de raad? In acht kennisclips komen de belangrijkste onderwerpen aan bod die relevant zijn voor raad & raadslid.

KENNISCLIP 1: BELANGENVERSTRENGELING

Het is bijna onvermijdelijk dat je ooit een raadsbesluit moeten nemen over iets waar je zelf belanghebbende in bent. Wat zegt de wet hierover? Wat valt aan te raden in zulke situaties?

KENNISCLIP 2: HET RAADSLID BEGRENSD

Al raadslid kom je veel te weten over wat er in een gemeente speelt. Inwoners mogen ook het een en ander over jou weten. Betaalde en onbetaalde nevenfuncties moeten daarom altijd openbaar zijn.

KENNISCLIP 3: RAADSLID ALS DEEL VAN DE RAAD

De gemeenteraad is staatsrechtelijk gezien één orgaan. Toch is de raad geenszins één geheel. Elk raadslid is als individu onderdeel van de raad en is vrij om hier naar eigen inzicht invulling aan te geven. Fractie en partij hebben formeel gezien geen zeggenschap over het individuele raadslid.

KENNISCLIP 4: BEVOEGDHEDEN VAN DE RAAD

De bevoegdheden van de gemeente zijn onderverdeeld in autonome bevoegdheden en taken op basis van medebewind. Bij elke afzonderlijke taak is bepaald of de raad, het college of de burgemeester verantwoordelijk is.

KENNISCLIP 5: RAAD ALS WETGEVER

Gemeentelijke wetten zijn de laagste wetten in de hiërarchische structuur van het Nederlandse rechtssysteem. Het is voor raadsleden zaak deze hiërarchie te kennen en te weten wat het gevolg hiervan is op de vrijheid in het aannemen van wetten.

KENNISCLIP 6: RAAD EN OPENBARE ORDE

De raad stelt kaders, maar voert zelf niet uit. De burgemeester doet dat wel. Waar in dit stuk komt de raad voor?

KENNISCLIP 7: POSITIE EN INSTRUMENTEN

De raad heeft het laatste woord over de benoeming van wethouders. Waarmee moet de raad rekening houden, welk stappen moeten er gevolgd worden bij een eventueel ontslag?

KENNISCLIP 8: INSTRUMENTEN VOOR RAAD EN RAADSLID

Het zwaarste instrument van de raad is het raadsonderzoek, ook wel de raadsenquête genoemd. Maar er heel veel meer instrumenten, zoals het recht om vragen te stellen en interpellatie. Wat zijn al deze instrumenten, in welke situatie is welk instrument het meest geschikt?

RECHTEN VAN DE RAAD

Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers

Geldend van 18-07-2019 t/m 30-11-2019

Besluit van 15 oktober 2018, houdende regels inzake de rechtspositie van staten- en commissieleden, gedeputeerden, commissarissen van de Koning, raads- en commissieleden, wethouders, burgemeesters en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en de voorzitters van de waterschappen (Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 10 juli 2018, nr. 2018-0000362887:

Gelet op de artikelen 43, eerste, tweede en achtste lid, 61d, 65, eerste, tweede en zevende lid, 72, 77, 93, vierde lid, en 94, derde lid, van de Provinciewet, de artikelen 44, eerste, tweede en achtste lid, 66, eerste, tweede en zevende lid, 73, 79, 95, vierde lid, en 96, derde lid, van de Gemeentewet en de artikelen 32a, vierde lid, 44, eerste en zevende lid, 48, zevende lid, en 69, eerste lid, van de Waterschapswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 10 september 2018, no. W04.18.0192/1);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 oktober 2018, nr. 2018-0000814574;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit, en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

a. Onze Minister: Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

OVERZICHT

Rechtspositiebesluit
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Rechten van het raadslid

Er zijn veel zaken waar je als raadslid wettelijk recht op heeft, van financiële vergoedingen tot het recht op ambtelijke ondersteuning. Een overzicht van alle rechten waar je als raadslid een beroep op kan doen.

De rechten waar je als raadslid een beroep op kan doen zijn vastgelegd in het rechtspositiebesluit voor politieke ambtsdragers uit 2018. Als raadslid heb je vier soorten rechten waar je een beroep op kan doen.

1. RECHT OP FINANCIËLE VERGOEDINGEN

Hieronder vallen de maandelijkse vergoedingen voor een raadslid. Deze vergoeding wordt elk jaar aan inflatie aangepast en bedraagt per 2021 minimaal 1.047,82 en maximaal 2.567,82 euro per maand. Daarnaast heb je recht op vergoeding van onkosten en reiskosten. Ook functiegericht scholing wordt vergoed.

2. TOELAGEN

Voor diverse werkzaamheden als raadslid heb je recht op financiële toelagen. Die zijn van kracht als je lid bent van de rekenkamercommissie of een vertrouwenscommissie, van een onderzoekscommissie en als je fractievoorzitter bent.

3. RECHT MET BETREKKING OP JE WERK

Als raadslid heb je wettelijk recht op onbetaald verlof van je werk om raadsvergaderingen bij te wonen. Ben je raadslid in een gemeente met meer dan 100.000 inwoners, dan is het mogelijk dat een raad kosten vergoedt die een raadslid maakt voor heroriëntatie op de loopbaan.

4. RECHT OP ONDERSTEUNING

Je hebt als raadslid recht op ondersteuning uit vijf verschillende hoeken. De eerste is ondersteuning door de griffie. Ook heb je recht op fractieondersteuning door commissieleden en burgerraadsliden. Ingehuurde fractieondersteuning is eveneens mogelijk. Daarnaast kun je aanspraak maken op ondersteuning vanuit de rekenkamer en van de accountant.

Wil je meer weten over rechten van raadsleden, ga dan naar de pagina van de Raadsacademie op Raadsleden.nl. Klik op Ondersteuning en vandaar op Rechten van het raadslid. Of scan de QR-code op deze pagina.

RECHTEN VAN DE RAAD

ONDERZOEK

drs. Ageeth de Jager-Lange & Wessel Luken
Daadkracht

Het recht op verlof van raadsleden

Raadsleden hebben een wettelijk recht op onbetaald verlof van hun werk om raadsvergaderingen en – indien van toepassing – commissievergaderingen bij te wonen.

Raadsleden werkzaam in alle sectoren hebben sinds 1 januari 2020 in gelijke mate recht op politiek verlof. Eerder was dit slechts van toepassing op raadsleden die werkzaam waren bij de overheid en in het onderwijs.

Dit recht is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek artikel 7:643. Daarin staat dat een arbeidsovereenkomst van raadsleden niet opgezegd mag worden wegens het bijwonen van deze vergaderingen. Als een werkgever en werknemer niet tot een afspraak kunnen komen over de opneembare verlofuren, beslist de rechter.

De verlofregeling gaat vooral op voor raadsleden die in loondienst werken. Dit is de meerderheid van de raadsleden (52,7%). De regeling is verder ook van toepassing op raadsleden die een opleiding volgen. Ook zij kunnen zich op de regeling beroepen om raads- of commissievergaderingen bij te wonen.

Ruim een derde van de raadsleden (36%) heeft behoefte aan verlof om vergaderingen bij te kunnen wonen. Maar minder dan een kwart van de raadsleden is niet bekend met de verlofregeling voor raadsleden. Veel raadsleden die behoefte hebben aan verlof voor hun raadswerk, nemen dit

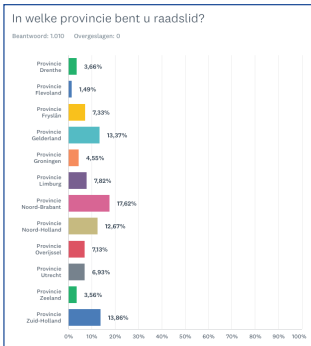
vaak op uit hun eigen verlofuren.

Fractievoorzitters (25,9%) zijn niet veel meer bekend met de regeling dan reguliere raadsleden (21,4%). Bekendheid met de regeling lijkt verder niet samen te hangen met de werkbelasting van raadsleden.

In zowel grote als kleine gemeenten neemt het merendeel van de raadsleden geen verlof op voor vergaderingen. Raadsleden die dat wel doen nemen maandelijks gemiddeld 5,8 uren politiek verlof op en werken gemiddeld 35,9 uren per week aan hun baan.

In de allergrootste gemeenten met meer dan 150.000 inwoners neemt iets meer dan de helft (50,6%) van de raadsleden af en toe verlof op om raads- en commissievergaderingen bij te wonen. Een relatief groot aandeel, 23% van de raadsleden in de allergrootste gemeenten geeft ook aan buiten het eigen verlofsaldo afspraken te maken met de werkgever, vaak dus aan de hand hun wettelijk recht op politiek verlof.

RECHTEN VAN DE RAAD

ENQUÊTE

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden
Regionale omroepen

Waarom geheimhouding niet altijd goed is

Veel raadsleden voelen zich belemmerd in het raadswerk door de vele geheimhoudingen door het college van burgemeester en wethouders. Veel geheimhouding is onnodig en bemoeilijkt de controlerende taak van de raad.

Een derde van de raadsleden vindt het niet altijd duidelijk waarom bepaalde stukken geheim worden verklaard. Eveneens een derde van de raadsleden stelt dat colleges van burgemeester en wethouders geheimhouding gebruiken om misstanden uit de openbaarheid te houden.

Ruim 94 procent van de raadsleden heeft te maken met documenten die geheim worden verklaard. Meer dan de helft van de raadsleden voelt zich belemmerd in het raadswerk door de vele geheimhoudingen waar ze mee te maken krijgen.

Meer of minder geheimhouding?

Wanneer het college van B&W een beleidsstuk geheim wenst te verklaren is er in de huidige situatie bekrachtiging door de raad nodig. Dit is een belangrijke bevoegdheid van de gemeenteraad. De minister pleit in het wetsvoorstel 'Bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur' voor een wijziging waarmee deze bekrachtiging geschrapt wordt. Zo wordt het voor een raadslid lastiger om te beraadslagen over de motivatie van het college om een stuk tot een geheim stuk te verklaren. Het raadslid moet hiervoor een initiatiefvoorstel indienen wat hij/zij vervolgens op de raadsagenda moet zien te krijgen. Dit maakt het in de nieuwe situatie ongewenst complex, wat geen recht doet aan de positie van de raad als hoogste bestuursorgaan. De raad kan voor het geheim verklaren van stukken een andere afweging maken, dan college en burgemeester. Daarbij draagt bekrachtiging door de raad bij aan de transparantie van besluitvorming. De bekrachtiging op zichzelf is onderdeel van een openbare beraadslaging en stemming door de raad.

RECHTEN VAN DE RAAD

ONDERZOEK

Lennart Ouwendijk, Willemijn Polders en prof.
mr. Geerten Boogaard
Universiteit Leiden
Stichting Thorbecke Leerstoel

Rol en rechten van burgerleden

Burgerleden doen hetzelfde werk als gekozen raadsleden. Ze hebben dezelfde verantwoordelijkheden, maar hun rechtspositie is niet goed geregeld.

Bijna iedere gemeente heeft raadscommissies met burgerleden. Totaal zijn er ongeveer vijfduizend burgerleden. Hun aantal en benaming verschilt per gemeente. Er zijn gemeenten met één burgerlid en gemeenten met tientallen burgerleden. De meeste gemeenten hebben maximaal twee burgerleden per fractie.

Er zijn 39 verschillende benamingen voor burgerleden. De meest voorkomende term is commissielid, gevolgd door burgerlid en fractie-assistent.

Commissieleden hoeven niet op de kieslijst te hebben gestaan, maar in veertig procent van de gemeenten is het wel een vereiste. Burgerleden hoeven ook niet lid te zijn van een politieke partij, tenzij dat in de gemeentelijke verordening is vastgelegd. Zowel raadsleden als burgerleden zijn onschendbaar voor wat ze zeggen in de commissie. Beiden vallen onder de geheimhouding.

In de meeste gemeenten verschilt de rol van burgerleden in raadscommissies weinig van die van raadsleden. Beiden vervullen een vertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende functie. Voor de niet-verkozen

commissieleden zijn de regels voor ondersteuning niet van toepassing, maar in de praktijk passen gemeenteraden dezelfde voorwaarden toe op burgerleden. Dat doen ze in hun lokale verordeningen en reglementen van orde.

Vanwege het aantal burgerleden en hun belang moeten de taken van een raadscommissie, de rollen van commissieleden daarin en de mate waarin bepalingen in de gemeentewet voor raadsleden van toepassing zijn op commissieleden, wel beter verankerd moet worden in de gemeentewet.

AANBEVELINGEN

- Dicht de kloof tussen de vergadervergoeding van een burgerlid en de toelage voor een raadslid.
- Bied burgerleden betere bescherming.
- Vermeld in lokale verordeningen expliciet op welke ondersteuning burgerleden aanspraak kunnen maken.

DiAmanten

Bouwstenen van de lokale democratie

15 DiAmanten: Bouwstenen van de lokale democratie

Het samenwerkingsverband Democratie in Actie (DiA) ontwikkelt initiatieven voor het versterken en vernieuwen van de lokale democratie waar gemeenten behoefte aan hebben. Dit heeft geresulteerd in 15 'DiAmanten'.

DIAMANT 1

De Inspiratiegids Uitdaagrecht biedt een eerste ingang in de wereld van het uitdaagrecht.

DIAMANT 2

Met de workshop 'Versterken lokale driehoek' verbeteren burgemeester, griffier en gemeentesecretaris hun samenspel, houden oog voor de middellange termijnontwikkeling en stappen even uit de waan van de dag.

DIAMANT 3

De Quick Scan is een instrument om een 'foto' te maken van de lokale democratie. Dit gebeurt aan de hand van een online vragenlijst.

Democratie in Actie is een samenwerkingsprogramma van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Nederlandse Vereniging van Raadsleden, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de beroeps- en belangenverenigingen van griffiers, wethouders, gemeentesecretarissen en burgemeesters. Het programma loopt tot 2022.

DIAMANT 4

De ParticipatieWijzer is een digitaal afwegingskader voor burgerparticipatie, dat is ontwikkeld voor wethouders, gemeentebambtenaren, raadsleden en hun ondersteuning.

DIAMANT 5

Om raadsleden in staat te stellen hun rol te pakken bij de Transitievisie Warmte en de RES, zijn informatiekaarten ontwikkeld met concrete vragen.

DIAMANT 6

In twee webinars helpen we volks vertegenwoordigers hun rol en positie te versterken en onder waterschappen bij het participatieproces.

DIAMANT 7

De Inspiratiegids Digitale Participatie bevat tips, praktijk instrumenten die digitale participatieprocessen tot een succes maken.

DIAMANT 8

Animaties Digitale Participatie: met digitale participatie bereik je een grotere en diversere groep mensen.

DIAMANT 9

Met de webinars van de DiA Academie Digitale kom je alles te weten over digitale participatie. Het biedt de mogelijkheid om de collectieve intelligentie en creativiteit van inwoners in te zetten voor beleid.

DIAMANT 10

Een menukaart met diverse trainingen en methodes om jouw organisatie te ondersteunen met betrekking tot democratie en participatie en om de vaardigheden van ambtenaren bij gemeenten, provincies en waterschappen te vergroten.

DIAMANT 11

Met de Handreiking Burgerinitiatieven en aanbestedingsrecht kunnen gemeenten, provincies faciliteren van burgerinitiatieven.

DIAMANT 12

Essaybundel over het Uitdaagrecht: 'Uitdagen en uitgedaagd worden'.

DIAMANT 13

Instrumenten en ondersteuning voor een krachtige gemeenteraad.

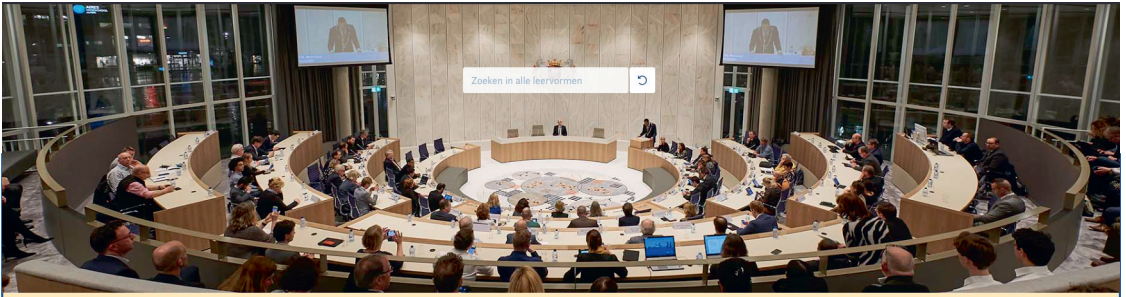
DIAMANT 14

Het rapport 'Verbetering informatievoorziening aan de raad' en 'Handreiking organiseren werkatelier over informatievoorziening aan raad'.

DIAMANT 15

Maaltijdgesprekken: bijeenkomsten waarbij wethouders, burgemeesters en gemeentesecretarissen zich buigen over de vraag hoe de interne bestuurskracht is te versterken om ambities te kunnen waarmaken.

De digitale leeromgeving voor raadsleden is opgezet en ontwikkeld door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden samen met de Vereniging van Griffiers, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het ministerie van Binnenlandse Zaken.

12 Leerlijnen met meer dan 100 modules

Met de gratis digitale leeromgeving voor raadsleden heb je 24/7 toegang tot de informatie die jou in staat stelt het raadswerk het beste uit te voeren. Meer dan honderd opleidingsmodules staan tot je beschikking, speciaal gericht op raadsleden. Er zijn e-learnings, handleidingen, infographics, tips en educatieve filmpjes over onderwerpen die relevant zijn voor je raadswerk.

Hier vind je leerlijnen, modules geclusterd op thema. Deze 12 leerlijnen zijn er:

1. Hoe bereid je je voor op het raadslidmaatschap?
2. De basis als raadslid
3. Invulling geven aan je rol als raadslid
4. Recht, integriteit en veiligheid
5. Vergaderen
6. Debatteren en onderhandelen
7. Financiën
8. Ruimtelijke ordening/Omgevingswet
9. Sociaal domein/Jeugd
10. Participatie
11. Profileren
12. Energietransitie

Ga naar de leeromgeving.raadsleden.nl, log in en klik op “leerlijnen” in de balk rechts bovenin.

Koppel de leeromgeving aan het raadsinformatiesysteem

Je kunt de leeromgeving voor raadsleden laten koppelen aan het raadsinformatiesysteem van je gemeente. Zodra een onderwerp in je gemeenteraad op de agenda komt, attendeert het raadsinformatiesysteem je op de modules die het beste aansluiten bij het onderwerp.

OVER WELKE COMPETENTIES BESCHIKT EEN SUCCESVOL RAADSLID?

Wat maakt een raadslid tot een goed raadslid? En wat is daarvoor nodig? Het competentieprofiel laat zien met welke kernvaardigheden je je als raadslid kunt onderscheiden. De competentiescan brengt in beeld hoe u zich het snelst zo kunt verbeteren dat ook u binnenkort al die competenties bezit. Het competentieprofiel en -scan zijn ontwikkeld door organisatieadviesbureau Berenschot.

COMPETENTIEPROFIEL

Het competentieprofiel laat zien wat een goed raadslid bezit en waar een raadslid zich op kan ontwikkelen. Competenties zijn opgebouwd uit kennis, vaardigheden, motivatie en persoonskenmerken. Dit zijn eigenschappen die vaak niet aan de buitenkant te zien zijn.

COMPETENTIESCAN

De competentiescan is een zelfscan waarmee u inzicht krijgt in hoe u scoort op de tien (of twaalf) competenties. Dit biedt houvast bij het kiezen van cursussen, trainingen en opleidingen die de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden aanbiedt.

DE TIEN COMPETENTIES:

1. Communiceren en luisteren
2. Initiatief
3. Omgevingsbewustzijn
4. Onderhandelen
5. Overtuigingskracht
6. Samenwerken
7. Inlevingsvermogen
8. Analytisch vermogen
9. Resultaatgerichtheid
10. Integriteit

VOOR FRACTIEVOORZITTERS ZIJN ER NOG TWEE AANVULLENDE COMPETENTIES:

11. Coachen
12. Sturend vermogen

U kunt iedere competentie ontwikkelen. De ene vergt soms wel meer inspanning dan de andere. Het is lastiger om competenties te ontwikkelen die sterk zijn gekoppeld aan persoonskenmerken. Toch is het de moeite waard om hier als raadslid tijd en energie in te steken; u wordt een completer raadslid en u ook buiten het raadswerk maakt u stappen. Het in kaart brengen van uw sterke en zwakke punten helpt u ook als fractie vooruit: met inzicht in elkaars krachten en ontwikkelpunten kunt u als groep effectiever samenwerken en een gezamenlijke leer- en ontwikkelagenda opstellen.

COMPETENTIESCAN MAKEN

U maakt de competentiescan door een account aan te maken op www.raadsleden.nl. U kunt de zelfscan vervolgens invullen, waarna u direct het resultaat te zien krijgt. Bij het inzien van het resultaat krijgt u ook advies mee over welke cursussen u kunt volgen om de competenties te ontwikkelen waar u het minst op scoort.

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden staat voor ondersteuning, ontmoeting en belangenbehartiging voor raadsleden.

Ondersteuning

- Digitale leeromgeving
- Ombudsfunctie
- Vertrouwenspersoon bij bedreiging & intimidatie

Ontmoeting

- Raadsacademie
- Raadsledencongres
- Themabijeenkomsten bij u in de regio

Belangenbehartiging

- Voor faire vergoedingen
- Voor betere toerusting
- Voor meer zeggenschap in regionale verbanden

Lidmaatschap

Het lidmaatschap biedt vele voordelen: u kunt onze bijeenkomsten bijwonen, u hebt toegang tot de Digitale leeromgeving en u versterkt hét netwerk en de stem van raadsleden. Bovendien kunt u als lid altijd gebruik maken van de juridische vraagbaak en informeren wij u wekelijks over de belangrijkste ontwikkelingen die relevant zijn voor raadsleden.

Voor wie?

- Gemeenteraadsleden
- Commissie/
burgerraadsleden
- (BES-)Eilandsraadsleden

Kosten

Een individueel lidmaatschap kost € 87 per jaar. Wanneer de gehele raad collectief lid wordt, is het maar € 49 per raadslid. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden geldt als beroepsvereniging: dat betekent dat de contributie door de gemeente wordt vergoed.

www.raadsleden.nl • info@raadsleden.nl • 070 – 373 8195 • Postbus 30435 • 2500 GK Den Haag

COLOFON

De Wegwijzer voor raadsleden is tot stand gekomen in het kader van het project Klaar voor 4 jaar dat wordt uitgevoerd door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, de Vereniging van Griffiers en de VNG met steun en medewerking van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Redactie: Henk Vlaming - **Vormgeving:** PINTA grafische producties - **Druk:** De Bink, Leiden

Copyright Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Tel: 070-373 8195 – info@raadsleden.nl

9 789083 205502